

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

Հ Ա Բ Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ

ԻԵ. ՏԱՐԻ

25 ՕԳՈՍՏՈՍ 1907

ԹԻԻ 35

ՕՍՄԱՆՅԻ ԱՐԷՆՍԱԳԷՏՆԵՐ

ՈՒՍԹԱ ՄԻՆԱՍ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

ԿԱԼԻ ՄԵՓԵՆԱՆ

Ե Ի

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ Յ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ ԷՖ.Ի ԿԱՐԾԻՔԸ

×

Կը յերո՛ւի ո՛ր Բիւրակնի ՅԱՐԴ ԲԻՆԻ ՅԵՂ Մ. Հաճախո՛ւմ էՖ. Պերպերեան, — Օ՛հ. Երկրագործութեան զարգացման հոգածոս պարասալուն անշահաւորութեան մը, — Մենեմեայի Վարդեօր արհեստագործի մը հնարած կալի յետեային նկարմա՛րդ արեղեկութեաննէր հաղորդելով, այդ երկրագործական յետեային Անարգիսի ա՛նքն անկէաններուն մէջ որոշածման հոգ արեւելին կը խնդրէր: Մենք ալ գիտնամ ըրած էինք երկրագործական յետեաներոս վաճառմամբ զբաղող Յ. Ներկարարեան էՖ.Ի, ո՛ր աշխատեալ խոսարացած էր այդ յետեաներոսն ապահովան աշխարհի, ինքն ըրած կարգ մը մասնագիտական հարցումներուն պարասխաններն արտաւելե երդ:

Այս անգամ Իգիւրէն Մ. Հաճախո՛ւմ էՖ. Պերպերեան Օգոստոսի 15 Բնագիտական Գիտ. —

«Բիւրակնի ՅԱՐԴ ԹԻՐԻՆ 1178րդ Էջին հօթն հարցումնեալուն պատասխանելու համար հարկ եղաւ Իգմիրէն զարծեալ Մէնեմէն երթալ, տեղւոյն վրայ ուսումնասիրել յիշեալ երկրագործական մեքենան, անոր լուսանկարները պատրաստել տալ ևն. : Ահա թէ ինչո՛ւ համար քիչ մը ուշացաւ նա»

մակս: Իբրեւ Բիւրակնի աշխատակիցը, ուրախ եմ որ ձեր գրածը հետաքրքրութիւն պատճառեց Այտընի, Խլատաւէնտիկեարի, Գոնիայի երկրագործ շրջանակներուն մէջ և անշուշտ դուք ալ կ'ուրախանաք երբ յայտնեմ թէ յիշեալ երկրագործական մեքենան ստանալու համար յանձնարարութիւններ եղած են ձեր ընթերցողներէն ոմանց կողմէ: Շնորհակալ ենք որ Օսմանցի արհեստագէտ մը քաջալերելու համար պէտք եղածը կ'ընէք:

Ահաւասիկ եղած հարցումներուն պատասխանները. —

1. — Մեքենային պատրաստած յարդէն (նաեւ ցորեն, նէն, բակլայէն, գարիէն) նմուշներ կը զրկեմ ձեզ:

2. — Մէկ ժամուան մէջ կը կալէ 1 կառք ցորեն, 1½ կառք բակլայ և 1½ կառք գարի: Մենք միջին վիճակը միայն ցոյց կուտանք: Արդիւնքը աւելի գոհացուցիչ է:

3. — Կը չարժի ձիով, եղով, ջորով կամ էշով: Միայն թէ ձիով ա'լ աւելի արդիւնք առաջ կուգայ, ինչպէս ցոյց տուած է փորձը: Մեքենային սահունութիւնը իր վիճակին մէջ աննախորդ է:

4. — Ցորենը զատած ատեն յարդն ալ միեւնոյն պահուն կը պատրաստէ:

5. — Մեքենային ծանրութիւնն է 99 օխա և կրնայ փոխադրուիլ միայն մէկ ձիով կամ եզով: Կառքի մէջ ալ կրնայ գրուիլ:

6. — Գինը, առայժմ, ի գլուխութիւն երկրագործ, դատակարգին, 7 (եօթն) Օսմ. ոսկի է, ճամբու ծախքը գնողին վրայ ըլլալով:

7. — Ղրկուած լուսանկարները ցոյց կուտան որ մեքենան ինքնին անխէ, ուրիշ անիւի պէտք չունի և 99 կտորէ կը բաղկանայ: Կտորները իրարու կը յարմարին, թիւ չունին, այնպէս որ տեղափոխութիւնը մեքենային խանգարման պատճառ չըլլար: Մէկը միւսին տեղ կրնայ գրուիլ, որպէս զի երկրագործին ժամանակը յոյժպէտաւ չվատնուի:

×

Միւս կողմէ, Ուսթա Մինաս Ծատուրեան եւս, նաժակ մը գրելով մեզ, կը յայտնէ թէ իր հնարած մեքենան պողպատախառն երկաթէ շինուած է, անիւներուն և ուրիշ ա-

մէն մասերուն մէջ բնաւ փայտ գործածուած չէ, միայն գործիքը վարողին նստարանը փայտէ է: Մեքենան կրնայ գործածուիլ չորս տարի, սուանց ո՛ր է է նորոգութեան պէտք ունենալու: Եւ յետոյ, կարելի է նորոգութիւնը ընել ամէն տեղ և ամենայն դիւրութեամբ: Եթէ մեքենային ակռաները 5—10 տարի հաք մաշին, կարելի է նորոգել զանոնք տարեկան 3 զրուշի ծախքով մը: Ի վերջոյ, Ուսթա Մինաս շնորհակալութիւն կը յատնէ Մ. Համբարձում էֆ. Պէրպէրեանի որ ինքնաբերաբար փութացած էր Բիւրակնի տեղեկութիւն հաղորդել իր երկրագործական մեքենային նկատմամբ:

×

Վերոյիշեալ մեքենային լուսանկարները եւ յարդին, բակլային, զարիին եւ ցորենին նմոշները յանձնեցինք ծանօթ, վաճառական Յ. Ներկարարեան Էֆ.ի, որ մանրամասնաբար եւ խղմօրէն քննելէ ետք, յայտնեց թէ այս մեքենան Թուրքիոյ մէջ հմարուած նմանօրինակ մեքենաներուն վրայ կարգ մը առաւելութիւններ ունի, մանաւանդ զինք շատ դիւրամասշտիկ է, այնպէս որ Անասօյուի պզտիկ երկրագործներէն շատեր կրնան գնել եւ օգտուիլ մեծապէս, Ուսթի վստահաբար կը յանձնարարենք զայն մեր ընթերցողներէն անոնց որ պէտք ունին երկրագործական մեքենաներու:

ԻՆՉ Է { «ՏԻՎԻՏԱՆՏ»Ը «ՔՈՒԲՕՆ»Ը

×

Արժեթուղթերը՝ պարտաթուղթ կամ բաժնեթուղթ՝ երկու տեսակ չա՛հ կուտան. — Տոկոս և Շահաքաժին: Առեւտր. անանուն ընկերութիւնները երբ նոր դրամադուլսի պէտք ունենան, պարտաթուղթեր հրապարակ կը հանեն: Այս թուղթերը տուփով մը կը վճարեն, նախապէս որոշեալ տուփով մը՝ որ սովորաբար տարւոյն մէջ երկու անգամ կը վճարուի, իսկ անոնց տէրերը իրենց դրամը կ'ստանան վիճակահանութեամբ: Պարտաթուղթ մը հրապարակ ելած օրէն մինչեւ

վճարուելիք վերջին թուականը քանի՜ անգամ որ տոկոս պիտի ստանայ, այնքան թուով տոկոսի թուղթեր (titre) կցուած են այդ պարտաթուղթին, և անոր տէրը ամէն տուկոսի վճարման պահուն, կը կտրէ այդ թուղթերէն մին և ներկայացնելով կ'ստանայ իր տոկոսը: Այս թուղթերուն կտրօն (տրօն) կ'ըսեն, որոնց վրայ նշանակուած կ'ըլլայ պարտաթուղթին թիւը, տոկոսի քանի՜երորդ վճարումն ըլլալը, և տոկոսին քանակը: Պետական Ռանդերն ալ այս կերպ կտրօններով կը վճարեն տոկոսները: Այս բաժնեթուղթերուն տոկոսները նախապէս ֆոնվերսիօնի միջոցով կրնան իջնել:

Իսկ այն արժեթուղթերը, որոնք առեւտր. անանուն ընկերութեան մը գրամագլուխը կը կազմեն և բաժնեթուղթ կ'ըսուին, թէ՛ տոկոս մը և թէ՛ գործառնութեան արտադրած շահէն բաժին մը կը վճարեն: Այս բաժնեթուղթերուն վճարելիք տոկոսը որոշուած է, պարտաթուղթերու նման, — սովորաբար վեց ամիսը մէկ անգամ, բայց շահաբաժինը անորոշ է: Ամէն տարւոյ վերջ հաշուեկշիռ մը կը պատրաստուի և արտադրուած շահէն կը հանուին, Ա. — Գործառնութեան ընդհանուր ծախքերը, Բ. — Պարտքին ու գրամագլուխին գլխավճարի համար յատկացած գումարը և Գ. — Պահեստի գրամագլուխին համար որոշուած գումար մը: Ասոնցմէ աւելցած մասը, որ շահաբաժին (շիվիսան) կ'ըսուի, կը բաժնուի բաժնետէրերուն միջեւ:

Երբեմն կը պատահի որ բաժնետէրերը տոկոս չեն առներ, այլ միայն շահաբաժին մը կ'ստանան: Օրինակի համար, եւ թէ՛ բաժնեթուղթերուն փոխարժէքը վիճակահանութեամբ հատուցանելի ըլլայ, ու բաժնետէր մը իր տուած դրամը վիճակահանութեամբ գանձէ, այդ բաժնետէրը այլեւս տոկոս ստանալու իրաւունք չունենար, և տարւոյն վերջը շահաբաժին մը կ'առնէ: Եթէ բաժնեթուղթի մը փոխարժէքը վիճակահանութեամբ վճարուի և բաժնետէրը միմիայն շահաբաժին ստանալու իրաւունք ունենայ, այդ բաժնեթուղթերուն actions de jouissance կ'ըսեն: Իսկ այն բաժնեթուղթերը, որոնք իրաւունք ունին թէ՛ տոկոս և թէ՛ շահաբաժին ստանալու, անոնց actions de capital կ'ըսեն: Ասոր հակառակ, երբեմն ալ կը պատահի որ անանուն

առեւտր. ընկերութեան մը վարչութիւնը կ'որոշէ իր բաժնետէրերուն տոկոս միայն տալ քանի մը տարի, և արտագրուող տարեկան շահով պահեստի գրամագլուխ մը կազմել և կամ պարագաներ կը ներկայանան, ուր վարչութիւնը հիմնադիրներուն միայն շահաբաժին տալ կ'որոշէ, և կամ հին բաժնետէրերուն միայն, եթէ նոր բաժնեթուղթեր հրապարակ հանած է:

Կը գտնուին առեւտր. անանուն և բաժնեւոր ֆոնանսիք ընկերութիւններ, որոնք նիւթական ապահով վիճակ մը չունին, և բաժնետէրերուն վստահութիւնը չխախտելու մտք շահաբաժին մը կը վճարեն: Այս շահաբաժինը իրական չէ, ու այս պատճառաւ *dividendes fictifs* (կեղծ շահաբաժին) կ'ըսուի: Այն շահաբաժինները, որոնք առանց տարեկան հաշուեկշիւի մը և կամ կեղծ հաշուեկշիւի մը յենլով կը բաժնուին, ըստ օրինի խարդախութիւն կը նկատուին և զայն բաժնող վարչական ժողովը պատասխանատու բռնելով, անոնց մասին խարդախութեան պատիժ կը տնօրինուի:

Օրէնքը, նախատեսելով, այս պարագաները, խիստ պայմաններու ենթարկած է շահաբաժնի վճարման գործը: Բաժնեւոր ֆոնանսիք ընկերութեանց և առեւտր. անանուն ընկերութեանց շահաբաժնի վճարման եղանակները կը տարբերին: Առաջինները կրնան տարւոյն հաշուեկշիւէն մնացած գումար շահերը բաժնել բաժնետէրաց միջեւ, մինչդեռ առեւտր. անանուն ընկերութիւն մը, ուր ո'չ մէկը անձնական պատասխանատուութիւն մը չունի, պարտաւոր է նախ արտագրուած տարեկան շահերով պահեստի գրամագլուխ մը ապահովել, գոնէ ընկերական գրամագլուխին մէկ տասներորդին չափ, և յետոյ շահը բաժնել: Բաժնետէրերու շահաբաժին կը վճարուի՝ այդ չափով պահեստի գումար մը կազմուելէ վերջ և դարձեալ, անոր մէկ քսաներորդը կը յատկացուի պահեստի գրամագլուխին:

ՔՈՒՅՏԻ ԼԻՕՆԷԻ Ղալաթիոյ, Բերայի և Պոլսոյ գրասենեակները գոց պիտի մնան յառաջիկայ ԲՀ., 9 Սեպտ. Ս. Աստուածածնայ Ծննդեան տօնին պատճառաւ:

Առեւտրական Տոմարները

Մոշրհակի, Վկայի ոյժ ոչնիհ

ՎԱՐԿ, ԱՐԱԳՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ՎԱՏԱՀՈՒԹԻԻՆ

ԱՌՆԻՏՈՒՐԻ ՄԷՋ

×

«—Ինչո՞ւ ձեր առեւտր. գործառնութիւնները օրէնքին նշանակած մասնաւոր տետրակներուն մէջ չէք արձանագրեր, և ինչո՞ւ թղթակցութեանց համար ֆօքի տետրակ մը չունիք», կը հարցնէի անցեալ օր քիչ շատ շնորհքով գործի տէր վաճառականի մը, որ հետեւեալ կերպով պատասխանելու չվարանեցաւ.

«—Ես քիչ շատ եւրած եմ գործի մէջ, Գիտեմ թէ ի՞նչ առաւելութիւն ունի կանոնաւորը անկանոնէն, Սակայն գործիս չի դար տոմար բռնել, որովհետեւ եթէ կանոնաւոր տետրակ բռնել ուզեմ, նախ գրադրի մը 5—600 ղրշ. վճարելու է, քանի որ տոմարակալութենէ չեմ հասկնար, երկրորդ՝ տետրակները ամէն տարի նօտարին վաւերացնել տալու և ծախքի ենթարկուելու է, երրորդ՝ ամենաչնչին գործողութիւն մը նախ Զեռատետրի, յետոյ Օրատետրի և ամէնէն վերջն ալ Մայր Հաշուի կամ Սնտուկի և այլ տետրակներու մէջ անցընելու է: Ասոնցմէ զատ, թղթակցութեանց ֆօքիան ալ երկար բարակ հանելու հարկադրուած պիտի ըլլամ: Ի՞նչ հարկ այդքան ծախքերու և ձեւակերպութեանց: Փա՛ւք Աստուծոյ, գործս տեղն է, ո՛չ ընկեր ունիմ և ոչ ալ սնանկանալու միտք:»

Այս և այս կարգի շատ մը պատասխաններ պիտի առնենք եթէ մեր վերոյիշեալ հարցումը ուրիշ շատ մը վաճառականներու ուղղեմք: Բայց ասոնք կը մոռնան թէ վաճառական մը, ո՛րքան ալ հարուստ ըլլայ, իր գործառնութեանց համար նորէն ուրիշին դրամագլխին և վարկին պէտք ունի, և հետեւապէս իր հաշիւը գիտնալու համար

ուղած և գիտցած կերպով տետրակ բռնելու աղատութեան տէր եղած ատեն, պէտք է վարկի և դրամագլխի տէր այդ ուրիշին իրաւանց պաշտպանութեան համար օրէնքին մասնանշած կերպով շարժիլ: Ինչո՞ւ չընդունինք որ վաճառականը իր գործառնութեանց մէջ պիտի ունենայ այնպիսի վարկեաններ, ուր օրինաւոր տետրակ մը կամ խնամով պահուած նամակ մը իր հարստութիւնը, թիւ պատիւը վտանգէ պիտի կրնան աղատել:

Օրէնքը, այս և այս կարգի հաւանականութիւններուն ամենքն ալ նախատեսելով, 1. հանրային իրաւանց 2. մասնաւորներու, այսինքն բուն իսկ վաճառականին իրաւանց պաշտպանութեան կրկնակ տեսակէտներով, մեծ թէ պզտիկ, ամէն կարգի վաճառականի վրայ իր ամենաչնչին գործառնութիւններն իսկ օրը օրին մասնաւոր տետրակներու մէջ արձանագրելու և այդ տետրակներուն օրինաւորութիւնը հաստատող կարգ մը ձեւակերպութիւններ լրացնելու բացարձակ պարտականութիւն դրած է, և այս կերպով անոր ամենաչնչին գործառնութիւնն իսկ խիստ փոքրօրի մը տակ տեսնուեցած է:

Վարկ, Արագուքիւն և Վսահուքիւն. ահա երեք բաներ, որոնք վաճառականութեան հիմերը կը կազմեն: Շատ անգամ վաճառականի մը գործառնութիւնները այնքան սովորական կ'ըլլան որ ատոնց համար մուրհակ առնելու և վկայ փնտռելու ժամանակ և կարելիութիւն չի գտնուիր: Ասոր համար իրաւունքը կորսնցնելո՞ւ պիտի ստիպուի: — Ոչ: Օրէնքը անոր տեսակներուն միշտ մուրհակի եւ վկայի ոյժ եւ յարգ տուած է, ուրիշ կրնայ օգտուիլ: Ահա այս պատճառաւ է որ սովորական պարագաներու մէջ մարդ իր իրաւունքը ի՛ր իսկ ձեռքով խմբագրուած տետրակով հաստատել անկարելի եղած ատեն, վաճառականներու միջեւ ծագելիք առեւտրակէտ վէճերու և դատերու մէջ նոյն իսկ իրենց տետրակները — եթէ օրինաւոր են — իրենց օգտին և հաշուոյն ապացոյց կրնան կազմել:

Վաճառականի մը տետրակներուն օրինաւորութիւնը անոր ուղղամտութեան և պատուաւորութեան, իսկ ապօրինաւորութիւնը անուղղամտութեան նշանն են. հետեւաբար սնանկութեան ատեն, ճշմարիտ և անխարդախ (հաւիժ) կամ

խարդախ (հիլեֆտար) կամ զանցառու (քաֆսիքար) սնանկ ըլլալը առաւելագէտ իր տետրակներէն կախում ունի: Այսինքն եթէ բնաւ տետրակ չունի և կամ անկանոն տետրակներ ունի, իբրեւ զանցառու սնանկ պատժուելէ զատ ի հարկին իր տոմարները ի շահ և ի հաշիւ իր իրաւանց իբրեւ փաստ գործածելու մասին օրէնքին իրեն տուած առաւելութենէն կը զրկուի: Իր տետրակները պահող կամ փճացնող սնանկ մը իբրեւ խարդախ թիւապարտութեան կ'ենթարկուի:

Ո՛ր և է վաճառական իւր գիր չը գիտնալը կամ օրինաւոր տետրակ բռնելու անկարողութիւնը պատրուակ բռնելով օրէնքին սոյն խստութենէն չի կրնար ազատիլ: Այս տեսակ պարագայներու մէջ պարտի գրագիր բռնել և օրէնքին հրամանը տեղը տանիլ:

Շատ մանր գործեր ընող խանութպաններ և փերեզակներ, ըստ ոմանց, օրէնքին այս խստութենէն զերծ պէտք է ըլլան: Բայց ես դեռ վերջերս ընդամէնը քսան ոսկիի տէր փերեզակի մը սնանկութեան հանգիպած և դատարանի կողմէ անոր տետրակները պահանջուած ըլլալը գիտցած ըլլալուս, ո՛ր և է բացառութիւն չեմ կրնար ընդունիլ:

Ուրեմն մեծ և պզտիկ ամէն վաճառական պարտի իր առօրեայ գործառնութիւնները օրէնքին ցցուցած երեք տետրակներուն մէջ արձանագրել և զայնս նոտարին վաւերացրնել տալէ հոք խնամով պահել մինչեւ տառը տարի, որպէս զի ատով թէ՛ իր շահը պաշտպանած ըլլայ և թէ հանրային իրաւունքին գոհացում տալով օր մը օրէնքին խստութենէն չը նեղուի:

Թ. ՏԷՐ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
[Փաստաբան]

ՊՐՈՒՍԱՅԻ մեր յարգելի գործակալ Դարեհ էֆ. Մահակեան, վաճառական մետաքսեղինաց, Օգոստ. 26ին կ'ամուսնանայ Օր. Աղաւնի Պէնլիեանի հետ: Մեր շնորհաւորութիւնները:

Հրատարակուեցաւ Րէսիմլի Քամուսը Օսմանիի 61րդ ֆոռման:

Ն Մ Ո Յ Ն Ե Ր

Առեւտրական Թղթակցութեան

Berlin, den 5 Juli 1907

Herrn

Von dem Wunsche angeregt, mit Ihnen in Geschäfts-
verbindung zu treten, habe ich heute 10 Fässer Spiritus
laut umstehender Faktur in Konsignation an Sie gesandt.

Ich ersuche Sie, den Verkauf so vorteilhaft wie mög-
lich, Ziel 3 Monate, doch nicht unter dem Fakturpreise
zu bewerkstelligen und mir den Ertrag, nach Abzug Ihrer
Spesen; in guten Wechseln auf hier zu übermachen.

In der Voraussetzung, dass Sie mein Interesse beim
Verkaufe wahrnehmen, werde ich Ihnen, je nach dem
Ausfall dieses ersten Versuches, grössere Partien zugehen
lassen

Achtungsoll

Պերլին, 5 Յուլիս 1907

Պարոն

Ձեզ հետ գործելու փափաքելով, իմ հաշւոյս ծախելու
պայմանաւ և ներփակեալ հաշուեցոյցին համաձայն, այսօր
10 տակառ ալքօլ ղրկեցի ձեզի: Կը խնդրեմ կարելի եղա-
ծին չափ շահաւոր, և ամէն պարագայի մէջ հաշուեցոյցին
մէջ նշանակուած գինէն վար չըլլալու պայմանաւ, 3 ամսէ
վճարելի ծախէք, և փոխարժէքը լաւ փոխգրով մը ինձ
ղրկէք, ձեր ծախքերը ղեղչելէ ետք: Եթէ ինձ շահաւոր
եղանակաւ ծախէք զանոնք և այս առաջին փորձերնիս յա-
ջող ըլլայ, աւելի մեծ քանակութեամբ պիտի ղրկեմ ձեզի:

Յարգանք

Von dem Wunsche angeregt փափաքէ մը մղուած
Treten քալել. — Verbindung կապ, յարաբերութիւն.

— Geschäft գործ. — in Geschäftsverbindung treten գործի յարաբերութեան մէջ քալել, գործել

In Konsignation ուրիշին հաշուոյն զրկուած ասորանք

Ziehen քալել. — abziehen զեղչել. — Abzug զեղչ. — nach Abzug զեղչելէ ետք

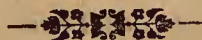
Setzen դնել. — aussetzen մնալի ենթարկել. — voraussetzen ենթադրել. — in der Voraussetzung ենթադրելով որ

Nehmen առնել. — wahrnehmen հոգ տանիլ. — die Interesse wahrnehmen շահերուն հոգ տանիլ

Fallen իյնալ. — ausfallen յաջողիլ

Suchen փնտռել, ջանալ. — Versuch փորձ

Gehen երթալ. — zugehen զրկել

Զըրաաթ Նէ՞ Տիր

×

Զըրաաթ պիր մէմլէքէթին ըուհը, մէտէնիյէթին թէմէլի տիր: Զիւնքի պիր մէմլէքէթտէ զըրաաթ օլմադսա, ինսան եաշանամազ, զըրաաթ մահսուլ եէթ իշտիրմէտիքճէ սանաաթ վէ թիճարէթ մէյտան ալամազ: Տիմէք օլուեօր քի մէտէնիյէթ տէնիլէն թէրազզընաթ հուսուլ պուլամազ: Հիշ պիր մէմլէքէթտէ զըրաաթ թէրազզը իթմէտիքճէ սանաաթ վէ թիճարէթ թարիզը թէրազզընա առլո՞ւ արմամըլ տոր: Պու կիւն էվլօրա վէ կմէրիգանըն սանաաթ վէ թիճարէթտէքի ազըլլարա հայրէթ վիրէն թէրազզըլարը զըրաաթլարընըն ֆէնն տաիրէսինտէ իճրասը նէթիճէսի տէյի՞լ մի տիր: Պիւթիւն սանաաթլարըն էսասը օլան զըրաաթ պէօյիւք պէօյիւք հիւրմէթլէրէ թագաիրլէրէ շահան պիր սանաաթը ճէլիլէ տիր: Կէօրիւնիւշտէ քապազտնն օլընուր, ֆագաթ բէք նագիք տիր: Գօլայ կէօրիւնիւր, լաքին բէք կիւճ տիր: չիւնքի էօյրէնիլմէսի սէնէլէրէ միւհթաճ պիր չօգ ֆէննիլէրին, իլմէրին թաթպիլգաթը նէթիճէսի տիր: Թահսիլ օլընաըքճա ինճէլէշիր, թէրազզը իթտիքճէ հհէմիյէթլէշիր, մէրագլը, լէզզէթլի, հասըլը ուճը

պուճաղը պուլունմաղ պիր ֆէնն տիր։ Զըրաաթա վէ թէչքիլ
իթտիկի շիւպէլէրին թէքմիլինէ գարչը թէմամըլլա վուգուֆ
վէ իսթիսաս բէյտա իտիլէմէղ, չիւնքի հէր շիւպէսի
պաշըր պաշընա տէրին թէտղիգլէրէ, ուղուն թէճըիւպէլէ-
րէ լիւզում կէօսթէրիր։

Պու կիւն զըրաաթըն շիւպէսի սաեւլան պաղչէվանլըք,
իքէքճիլիք, սիւտճիլիք, պայթարլըք, թավուգճըլըք, ա-
բըճըլըք, չէքէրճիլիք վէ սաիրէ, պաշըր պաշընա պիրէր
պէօյիւք սանաաթ հալինի ալմըչ, հէր թարաֆտա աչըլան
խոսուսի մէքթէպլէրտէ հէր ֆէննին շիւպէսինէ այիտ ուս-
թատար եէթիշտիրլմէյէ պաշլանմըչ տըր։

Ինկիլթէրատա բրէնալէր, լօրտլար, էլհասըր ասըլզատէ
իլին է'ն պէօյիւք շէրէֆ, է'ն եիւքսէք պիր մէղիյէթ չիֆթ-
լիք սահիպի օլուպ տա չիֆթիլինի պիզղաթ իտարէ իթ-
մէք տիր, էվլօրտա վէ Ամէրիգանըն գաղալարընա վէ հաթ-
թա նահիյէլէրինէ վարընճաեա գատար եիւզլէրճէ չիֆթ-
ճիլիք, պաղչէվանլըք, պայթարլըք, սիւտճիլիք, իքէքճի-
լիք մէքթէպլէրի, զըրաաթ քօմիսիօնլարը, զըրաաթ սթա-
սիօնլար աչըլմըչ, վէ իչինտէ զըրաաթ ֆէնն մէմուրը
պուլընմաեան հէման պիր չիֆթիլիք գալմամըչ տըր։ Պուն-
լար թէրագգըլի զըրաաթա նէ' գատար էհէմմիյէթ վէրիլ-
տիլինէ կէօղ էօնիւնտէ պիր աչըք տէլիլ տիր։

Զըրաաթ պիւթիւն սանաաթլարըն անասը տըր։ Զիրա
միւվէլլիտը իպթիտայիէսինի զըրաաթտան պէքլէմէյէն
հիչ պիր սանաաթ եօգ տըր։ Զըրաաթը մատտէթէն թա-
րիֆ իտէլիմ. — Զըրաաթ թօբրաղը թէչքիլ իտէն պիր թա-
գըմ մատէնլէրի նէպլթաթա, սիւտէ, եիւնէ վէ սաիր մէ-
վատա գալպ իտէն վէ մահտուտ պիր արղ տախիլինտէ ազ
պիր զէման զարֆընտա իտարէլի պիր սուրէթտէ ռէվաճը
մահտու էլտէ իթմէյէ վառըթա օլան պիր սանաաթ տըր։
Շու թարիֆտէն անլաշըլըեօր քի կէնիշ արաղի տախիլինտէ
ուղուն պիր միւստէթ զարֆընտա ազ պիր սէրմայէ իլէ
զըրաաթ իտէրէք ազ բարա գաղանմաք ֆէնն՝ զըրա-
աթըն մաքսէտի խարիճինտէ տիր։ Պիր իչէ հատտընտան
զիյատէ սէրմայէ սարֆ իթմէյէ կէրչի իսլաֆ օլուր։ Փա-
գաթ լաղըմ օլտըղը տէրէճէ սէրմայէ իլէ իչէ կիրիշիլմէզսէ

• իշ միւլէֆֆազըյէթսիզլիքլէ նիհայէթ պուլուր: Անրն իշիւն լիւզումը տէրէճէսինտէ սէրմայէ սարֆ իտէրէք քիւ-
չիւք պիր մահալտէ քըսա պիր գէման զարֆընտա չօգ բա-
րա գազանմագ պէօյիւք պիր չիֆթլիք իշինտէ ազ պիր
սէրմայէ իլէ սէնէլէրճէ օղրաշուպ տա եինէ ազ բարա գա-
ղանմագտան էլպէթտէ էյի տիր:

Պիզտէ արազի սահիպլէրինին, չիֆթճիլէրին ֆէնա
պիր ատէթլէրի վար տըր: Պու տա գէնկինլիք չօգ արազի
սահիպի օլմագլա օլուր զաննընտա պուլընմալարընտա տըր:
Անատօլու իշինտէ ուֆաք պիր չիֆթլիք սահիպի էլինէ
կէչէն բարա իլէ հէման պիր թարլա տահա սաթուռն ալըր:
Յագաթ օ թարլանըն նէ սուրէթլէ իշէտիլէճէյինի, արա-
զի կիսի սապիթ սէրմայէ նիսպէթինտէ էլինտէ սէրմայէի
նագաթիյէ պուլընմասը լազըմ կէլէճէյինի ասլա տիւշիւնմէզ,
Չօգ վագըթ էլինտէ թօխում պէտէլինտէն օրագճը իւճ-
րէթինտէն պաշգա սէրմայէ գալմագ. վագթ օլուր քի
բարալարը գօնու գօմշուտան եախօտ եիւզտէ 50—60 ֆա-
յիզէ պիլէ գանաաթ իթմէյէն միւհթէքիր պիր թահիրտէն
թէտարիք իտէր: Պու սուրէթլէ թարլալարըն պիր գըսմը
էքիլէմէզ, պօշ պրագըլըր, հասըլը օլ գէրրա տա պիր չօգ
արազիյէ սահիպ օլտըլը հալտէ պօրճ ալթընտա էզիլիր
գալըր: Հալ պու քի էվրօբատա պէշ եիւզ տէօնիւմ արազի
սահիպի գէնկին պիր ատէմ սահըլըր: Չիֆթճիլէրիմիզին
գազանճլարընը ատի պիր սուրէթտէ հիսսապ իտէճէք օլուր-
սաք, պու գատար չալըճմալարընըն, օղրաշալարընըն պօշա
կիթտիքճէ, աճըմամագ էլտէն կէլմէզ: Չիֆթճիլէրիմիզին
իշէթտիքլէրի արազինին իրատընտան իսթիֆատէ իթմէ-
լէրի չէօյլէ տուրսուն, չիֆթլիք սահիպլէրինին արազիյի
սաթուռն ալմաղա սարֆ իտիլէն սէրմայէնին ֆայիզինի վէ
օրթագճըլարլա չիֆթլիք ամէլէլէրինին կիւնտէլիքլէրինի
չըգարմատըզլարը ուֆագ պիր հիսսապ նէթիճէսինտէ մէյ-
տանա չըգար, զիւրրաւըզըն թարլաեա սաչտրգլարը թօ-
խումը պիլէ ալմամատըզլարը չօգ վագըթ կէօրիւմիշ իշի-
տիլմիշ տիր: պու տա վըրաաթ ուսուլարընըն պիլինմէմէ-
սինտէն վէ եօլը իլէ չալըճըմամասընտան իլէրի կէլիր:

ԹՈՒՐԲԱՅԱՅՈՑ ԻՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ

ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՔ

Այս Ասատուր աղայ այլ և այլ գործերու մէջ բաւական նշանաւոր եղած է: Ծնած 1820ին ի Պէյքօղ գաւառացի հօրմէ ու բաւական խնամեալ լիրժուծիւն մը առած՝ 1842ին պաշտօնեայ եղած է հարկահաւաքներու մէջ, զոր կը կաղմէին Երկանեան Յարութիւն, Քիւրքճիխանլը Պետրոս, Միսաք ամիրա, Ճէզայիրլի Մկրտիչ ամիրայ, Պաղտասար Չէրէզեան և Պօղոս Աշնանեան, Ճանիկ ամիրայ, Մաքսուտ ամիրայ, Յարութիւն Կէլէլեան, Աբրահամ Ալթաշէրաի, Յովհաննէս Թընկըր, Յովսէփ Տափուտեան:

Տէմիրճի Ասատուր աղայ այդ հարկահաւաքիչներու կողմէն զրկուած էր նախ Մուսուլ քահնիլի համար և ապա սկսած էր հոն սեղանաւորութեան: 1845ին դարձաւ Կ. Պոլիս իր ծնավայրը, ուր երկաթի վաճառականութեամբ զբաղեցաւ Ղալաթիա Գուրչունլու մաղաղան, որ հիմայ եղած է Կէօչէօղլու խան: Իր ամուսնութենէն (1850) քիչ ետքն ընկերացաւ Սկիւտարցի Փափազեան Յարութիւն և Ումէտն անձերուն հետ և 1854—56ի բարեբաստ շրջանին ըրին մեծամեծ շահեր. Ստեփանոյ Բալլի ալ ընկերացաւ իրենց մեծ դրամագլուխով, և սկսան միասին Թօփհանէյի և Թէրսհանէյի մեծաքանակ երկաթ տալ՝ վաճառատանց փորձագէտ վարիչն ըլլալով գլխաւորապէս ինքն Ասատուր աղան՝ որ ա'լ այնուհետեւ հարստացած ընդարձակուած՝ կը յորջորջուէր Տեմիրճի պաշի Ասասուր աղայ:

Ետքերը փոխադրուեցաւ Ղալաթիայէն Սիրքէճի, ուր ինք եղաւ հաստատողն երկաթի վաճառականութեան հրապարակին, ինչպէս կ'աւանդեն իր պարագայք. իրմէն ետքն և իր թեւարկութեամբ կը զարգանան հոն Եսայեան Յ. Մ. եղբայրք ալ: Ասատուր աղայ և ընկերք իրենց վաճառատան մէջ միշտ պատրաստ ունեցած են 35—40000 ոսկիի մը

վաճառք, երկու անգամ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան անդամակցած է՝ արդիւնաւորապէս. անգամ եղած է նաեւ Մայր եկեղեցիի Թաղ. Խորհուրդին ու գանձապետ և յետ իր վախճանին (կարծենք 1867) կտակած է մեծկակ գումար մը Հիւանդանոցին, և Պոյաճը գիւղի եկեղեցիին օգտակար եղած է ի կենդանութեան, իրմէն ետքն այդ գործը շարունակեց իր աներծագը՝ Ռուբէն Գրիգորեան, որ 10 տարի մը գործեց Բալլիի հետ, 1873ին ձեռնարկեցին հանքային գործի մը և մեծ կորուստ տալով վերջապէս գոցուեցան. ինչպէս և Բալլի որդիին հանքի գործի մը մէջ կորսնցուց 75000 ոսկի, Աղամանդի՛, ոսկիի՛, արծաթի՛, պղնձի՛, երկաթի՛, շինուածաքարի՛, վերջապէս հանքի՛ գործեր՝ ալէկ վերջեր չեն ունեցած և չպիտի՛ ալ ունենան, քանի որ կա՛յ բնութիւն մը՝ պատժող այդպիսիները, Թրանսվաալէն մինչեւ Ուրալ և Պաքուի հանքերը, Բրիտանիայէն մինչեւ Թուրքիա, գէթ մեր իմաստասիրութիւն այսպէս կը թեւադրէ⁽¹⁾. երկաթի վաճառական էին նաեւ Արէլ Կիւպէնկեան, Կիւմիւլ-բուն հետ, ուր մեծ մասով հայ էին երկաթի վաճառականք և վարկով կը բանէին, ինչպէս գրէթէ բովանդակ Թուրքիայի մէջ երկաթագործք և դարբինք հայ են՝ իրե՞նց թէ՛ միւս

(1) Մտածե՛լ Թրանսվաալի և նմին նման պատերազմներուն խորունկ պատճառներուն և շարժառիթներուն վրայ, մտածե՛լ վերջին երկու տարւոյ և անկէ առաջ մի՛շտ պատահած հանքային աղէտներուն վրայ, որ տեղի ունեցան մանաւանդ Եւրոպայի ու Ամերիկայի մէջ, մտածե՛լ մեծ, ծովեղերեայ, բազմալարի ու քարակերտ քաղաքներու մէջ ախտերու երկրաշարժական ահաւոր և յաճախաւոր հետեւանքներուն վրայ, մտածե՛լ հանքային չարաչա՛ր աշխատութեանց և անոնց հետեւանք ընկերային անվերջ խնդրոց վրայ, մտածե՛լ ու մտածե՛լ ո՛չ թէ՛ վաճառականութեան կա՛մ ինչ և է եղանակով հարստանալու, այլ բնական ու բանական մարդու, իմաստասէր մարդու աչքով և միտքով, երե՛ք հազար տարի առաջ գոչա՛ծ է իմաստունը «Վա՛յ յանդը՛ն երունմն պատառել զքող բնութեան» : . . .

ազգաց իմաստութեանն, ընթերցողներուն կը թողունք իմաստասիրել:

1865—1875 Մանչէսթըրի հայ վաճառականներու վրայ աւելցած ֆիռմաներն են՝ Օլիվոյ և Սպարթալը, Աբրահամ Կիւմիւշեան (Կեսարացի), որ ապա մեծ ժառանգական կտակի մը տիրացաւ Օլիվոյի կողմէն, և իր սովորեալ ձեռքացութեամբ դարձեալ հատուց կորսնցուց զայն ալ՝ իր նախկին հարստութեանը պէս, և գնաց չուեց աշխարհի դործերէն չուեւոր վեճակի մէջ, Մկրտիչ Պէշիքթաշեան՝ (ընկերը Պօղոս Գաբրիէլեանի), որ վարպետ էր ամէրիգանի ու ճերմակեղէնի պատրաստութեանց և զուարթ շէնչող բնաւորութեան մը տէր, Մսայեան Շահում և ընկերութիւն, Մ. Սըրմաքէշեան, Գրիգոր Գույումճեան, Պասոյ Էքիզլէր, Հայկ Էքիզլէր (որ ապա յեղիպոս ձեռնարկեց 1895ին առեւտր. մեծկալ գործերու, յԱղեքսանդրիա պարէններ հայթայթելով կառավարութեան), Գրիգորիսեան Պետրոս, Մելիքեան, Ֆնտըքիսեան եղբարք և Սըրմըրեան, Կիւմիւշիէրտան Գառնիկ և եղբարք Յովակիմեան (որդիք Նահապետ վաճառական Պանտըրմացի Յովհաննէս Յովակիմեանի), Արապեան Գէորգ Տրապիզոնցի, Վարդանեան Պօղոս, Թաթարեան Գրիգոր, Քալամաճեան Մկրտիչ, Արսէնեան, Մանուկեանք, Գընաճեան, Տատուրեան, Պաքըրճեան ևայլք, որ Մանչէսթըրի նոր հայ գաղութին տուին վերջնական կայք և ընկերութիւն մը արեւմտեան, կոկիկ շնորհքով հայ. եկեղեցիով մը, ուր փոխ տիրացութիւն ալ կ'ընէին վերոյիշեալներէն եկեղեցագէտ եկեղեցաւէրները՝ տէր միայն գիտէ՝ ի՞նչ խաղերով, իրենց նախկին հովիւն եղած է Շահնազարեան Կարապետ վարդապետ՝ Էջմիածինէն Պոլիս, Պոլիսէն Բարիզ, Բարիզէն Մանչէսթըր աստանդական, ուր պարբերական հանդէս մըն ալ հրատարակեց և ուր եկեղեցատունին մէջ կը պատուի ցարդ իր լուսանկար պատկերը, իրեն յաջորդած է Բիրդալեմեան Ղեւոնդ առուղ վարդապետը, միջոց մը նաեւ հիւրաբար Տէր Յովհ. Ա. քահանայ Մկրտեան, ապա Մսայի Վ. Աստուածատուրեան Էջմիածնականը, որուն հետ հակառակած են ոմանք. և ինք գարշելով՝ Լոնտրա անցած ու առան-

ձին մատուռ մը հաստատած է հոն: Ապա Սուքիաս Վ. Գա-
րոնեան՝ Նախկին Մխիթարեանը, ապա Տ. Թորոս Վ., Զու-
ղայեցի և ապա մեր օրերը (1907) Գէորգ Եպս. Իւթիւճեան:

Այսպէս՝ հետզհետէ լաւագոյն ձեւերով և փորձերով
հաստատեալ Մանչեսթըրի հայ վաճառական գաղթականութեան
թիւնն՝ հին Հոլանտական Ամսթըրտամի գաղթականութեան
նման կայուն և համերաշխ կալուածի մը վրայ սկսած է ա-
ճիլ և հզօրանալ, վաճառական գործունէութեանց մէջ Ամս-
թըրտամէն գերազանց, այլ տպագրութեանց և այլին կողմէն՝
կարծենք բաւական ընդհատ անկէ: Տեղը չէ՝ հոս այս տար-
բերութեանց բուն պատճառները քննել, որոնց գլխաւորը
կը թուի հին հայոց կրօնական ջերմ ոգիին և նախնեաց հե-
տեւորդութեան նուազումը նոր հայերուն մէջ, իրեանց թէ
իրենց հովիւներուն թուլութենէն կամ ապիկարութենէն՝
չենք կրնար գիտնալ:

Դատական Քրոնիկ

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ Բ. ԴԱՏԱՐԱՆ

21 ՕԳՈՍՏՈՍ

Կարդացուեցաւ Միլիթիատի էֆ.ի փոխանորդ Քօհէն
էֆ.ի ազերսագիրը, որով Մ. Սթրաթի Եռվանիտիսէ 125
Օսմ. ոսկի և 1/4 ամսուան վաճառատան վարձք կը պահան-
ջէր: Քօհէն էֆ. բերանացի յայտարարեց որ իր փոխանորդ-
եալը Մ. Տիմիթրիատիի հետ ընկերակցութեամբ հեղէնա-
հպատակ Բարսեանօբուլոս անուն անձին խանութը 250 ոս-
կիի կը գնեն: Սակայն Բարսեանօբուլոսի պահանջատէրերէն
մին հիւպատոսարան գիմելով անոր ծախած խանութը մու-
վագգաթ հաճող կը գտցէ: Միւս կողմէ՝ Օսմանեան հպա-
տակ ուրիշ պահանջատէր մը Առեւտրական Ա. Դատարանին
կը դիմէ և այդ խանութին հաճ գլալը կը խնդրէ: Այս
վերջինը միւսնոյն ատեն Մ. Տիմիթրիատիի ստորագրու-

Թեամբ գիր մը կը ներկայացնէ, որով յիշեալը կը յայտա-
բարէ որ Թէեւ Հելլէն հիւպատոսարանի կողմէ հաստատուած
վաճառման գրով Մ. Բարաեանօրուլօսի խանութը իրենց ծախ-
ուած է, սակայն իրապէս խանութը մոլվազաաթէն
յանձնուած է։ Այդ խանութը 14 ամիս գոց մնալէ վերջ բաց-
ուեցաւ։ Խանութը Ա. Ե. Ա. Դատարանի կողմէ հաճոյ եղած
պահուն առաջ եկած վնասները հատուցանելու համար երաշ-
խաւոր եղած էր Մ. Ս. Եռվանիտի։ Արդ, ըսաւ Մ. Գո-
հէն, քանի որ Բարաեանօրուլօսի խանութը պաշտօնապէս
հաստատուած թուղթով մը ծախուած է Միլթիատի և Տի-
միթրիատի էֆ. Ներուէն, սակայն այս վերջինը իր մէկ զրու-
թեամբ հրաժարած է իր իրաւունքէն, այսինքն խանութին
մէջ գտնուած վաճառքին կէսէն, բայց իր փոխանորդեալը
իր բաժինը՝ խանութին մէջ գտնուած վաճառքին արժէքին
կէսը՝ 125 ոսկի և 14 ամսուան խանութին վարձքը, զոր
յիշեալը վճարած է, կը պահանջէ վնասուց հատուցման
երաշխաւոր Մ. Ս. Եռվանիտիէ։

Այս պահանջման պատասխանելով, դատախազեալին
փոխանորդ Մ. Բրօքսթի առարկեց որ ենթադրելով իսկ թէ
դատախազը իրաւացի ըլլայ իր պահանջումին մէջ, սակայն
Մ. Եռվանիտի պարտքի վճարման երաշխաւոր չէ, այլ
դատարանին կողմէ դրուած հաճոյն առաջ եկած վնասները
հատուցանելու երաշխաւոր է։ Այս երաշխաւորութիւնը քա-
ղաքային գործառնութիւն մ'է, և Օրինագրքին մասնաւոր
յօդուածին համաձայն քաղաքային դատարանները իրաւա-
սութիւն ունին երաշխաւորութեան խնդիրները դատելու։
Ուստի, Առեւտրական Դատարանը ձեռնհաս չէ այս դատը
տեսնելու։

Նախագահին կողմէ կարծիքը ուզուեցաւ Ընդհ. Դատա-
խալին, որ օրինական տեսաւ Մ. Բրօքսթի յայտարարու-
թիւնը, և դատարանը, յետ խորհրդակցութեան, մերժեց
աղերսագիրը, դատարանին ձեռնհաս չըլլալուն պատճառաւ։

22 Օ Դ Ո Ս Տ Ո Ս

Ս. Խարալամպօս էֆ. ի փոխանորդ Միլիալքի էֆ.
դատ բացած էր վասիլ էֆ. ի դէմ և 9 ոսկի իր պահանջին
գանձուելը կը խնդրէր։ Աղերսագիրը կարգացուելէ ետք,

Միխայիլ Էֆ. յայտարարեց որ Խրիսթո անուն անձ մը իր փոխանորդեալին մուրհակով ունեցած 9 տկիր պահանջին վճարումը ստանձնած է հաշիւադրով: Դատաւարադեալ Վասիլ ընկերն է Խրիսթոյին, ուստի այդ գումարը Վասիլէն գանձուիլը խնդրեց: Վասիլի փոխանորդ Այճեան Էֆ. յայտարարեց որ Խրիսթոյի և Վասիլի միջև առևտր. ընկերութիւն մը բնաւ կազմուած չէ: Տարի մը առաջ Խրիսթո ժամանակ մը ամսականով պաշտօն վարած է Վասիլի քով, և ենթադրենք որ, ըսաւ Այճեան Էֆ., յետոյ միջև առևտր. ընկերութիւն մը կազմուած ըլլայ, ապա Դատաւարադեալին ցոյց տուած մուրհակէն կը տեսնուի որ հաշիւին 21 ամիս առաջ տեղի ունեցած է, ուստի, այդ ատեն ստանձնած պարտքի մը համար իրենց դիմելու ո՛ր և է իրաւունք չունին: Դատաւարադր պնդեց որ Վասիլ և Խրիսթո ընկերակցած են, և առևտր. ընկերութիւն կազմած պահուն՝ Վասիլ ստանձնած է վճարել ու գանձել Խրիսթոյի բոլոր պարտքերն ու պահանջները և այս պարագան կրնան հաստատուել իրենք վկայներով: Այճեան Էֆ. այս յայտարարութեան պատասխանեց որ օրինական չէ առևտր. ընկերութեան մը գոյութիւնը վերահերոյժ ապացուցանել, այլ ատոր համար պայմանագրութիւն պէտք է: Իսկ Միխայիլ Էֆ. առարկեց որ առևտր. ընկերութեան մը գոյութիւնը պայմանագրութեամբ կը հաստատուի ընկերներուն միջև, մինչդեռ երրորդի մը համար կարելի չէ այդ, և վկաներով միայն հաստատուել կարելի եւ օրինական է:

Դատարանը, խորհրդակցելէ ետք, վճռեց թէ առևտր. ընկերութեան մը գոյութիւնը վկաներով կրնայ հաստատուել երրորդներու կողմէ:

23 ՕԴՈՍՏՈՍ

Օ. Վահրամեան Էֆ. դատ րաջած էր Ա. Գասապեան և Օննիկ Էֆ. ներուն դէմ և իրենց միջև կազմուած առևտր. ընկ. եան լուծուիլը կը խնդրէր: Առաջին երկուքը 300 տկիր դրամադրուի և երրորդը իր աշխատութիւնը պիտի բերէին Լիւքս լամբաներու պէս լամբաներ շինելու համար, բայց արհեստական սրտճառաւ գործը չյաջողելով, խնդրեց որ իրենց միջև կազմուած ընկ. ը լուծուի և գոյքերն ապահովուին վաճառատունը կնքելով: Օննիկ Էֆ. ի փաստաբանն առարկեց որ լամբաներուն թիւր ըլլալը կամ չըլլալը փորձագէտները միայն կրնան ճշտել: Եւ յետոյ, այս առևտր. գործին չյաջողելուն պատճառը պայմանագրուած դրամադրութիւն ամբողջովին չհայթայթուիլն էր: Ուստի խնդրեց որ նախ այս կէտերը ճշտուին: Դատարանն այս մասին իր վճիռը պիտի տայ և յետոյ պիտի քննուին 1. առևտր. ընկ. եան լուծման և 2. վաճառատան փակման խնդիրները:

ԱՌՆԻՏԻՐԱՆՈՒՄՆԵՐ

ԲԻՒՐՈՒՄՆԵՐ

որ այստեղ մասնաճիւղ մը հաստատած է 1907 Մարտ 1էն ի վեր: Բաց աստի, Գաւառի Լիւնէն, Վինըր պանք Ֆէրայն, Պանք տ'Աթէն, Պանք տը Սալօնիկ, Պանք տը Մէթըլէն, Տէօյչէ Օրիանթ Պանք և ուրիշ առեւտրական մասնաւոր դրամատուններ՝ ամենքն ալ իրենց թղթակից-ներկայացուցիչները ունին հոս: Սեղանաւորական և առեւտրական գործերը, գորս մեծ մասամբ հայ վաճառականները կը վարեն, մէկ քանի տարիներէ ի վեր լաւ հիմերու վրայ հաստատուած՝ մէթոտիկ կերպով մը կ'ընթանան, անանկ որ առեւտր. հին սովորութիւններուն և վարկի արտակարգ պայմաններուն յաջորդած է հիմայ ա'լ աւելի կանոնաւոր գործառնութիւն մը, որով տոկոսի սովորական սակը՝ 36—24⁰/₁₀էն իջած է 12⁰/₁₀ի և առեւտր. թղթերն ալ ընդհանրապէս վճարելի են 61—91 օրէն: Այլէն Բշ. և Ուր. մասնաւոր պաշարի օր ըլլալուն՝ շրջակայ գիւղացիներ աւելի այդ երկու օրերուն մէջ է որ անհրաժեշտ պիտոյքներու գնման և առեւտրի համար քաղաք կուգան:

Ատարազարի մէջ գործող հրդեհի դէմ ապահովագրական ընկերութիւններն են՝ Օսմ. ապհվգր. ընդհ. ընկ., Իւնիօն տը Բառի, Պալքան, Ֆէնիքս, Վէսթէրն, Սալամանար, Ախէն Միւնիխ և Իւնիօն օֆ Լընտըն:

Ատարազարէ 8 Ժամ հեռի՝ Գարասուի Մէլէմէն տէրէ ըսուած տեղը զինկոյի վերաբերեալ հանք գտնուելով, Կայս. կառավարութենէն մենաշնորհուած Փրանս. ընկեան մը կողմէ կը շահագործուի 4—5 տարիէ ի վեր, Նմանապէս Գարասուի մօտիկ՝ Չամ Տաղի և Աճը Էլմա կոչուած վայրերը գտնուող արծաթախառն կապարի և զինկոյի հանքերուն շահագործմանը համար Բարսեղ Հալաճեան և Յարութիւն Գարամանեան անջատօրէն մենաշնորհուած ըլլալով, կ'ըսուի թէ ի մօտոյ պիտի ձեռնարկեն զանոնք ևս ի գործածութեան դնել:

Ատարազարէ 5 Ժամ հեռի կայ Ագ-Եաղիի ջերմուղը, ուր Գալուպի մէջ 5 ամիս՝ Մայիսէն մինչեւ Սեպտ.՝ շրջականերէն մեծ բաղմունքիւն մը կը յաճախէ: Իր հանքային ջրի աղբերակին մէջ կը պարունակէ քաւսոնաք sp սոլս, որով

կը բուժէ յօդացաւ, վէրք և մորթային ամէն տեսակ հիւանդութիւններ: Այս Զերմուկը 3 տարին անգամ մը տեղական կառավարութեան կողմանէ վարձու կը տրուի շուրջ 250—300 ոսկիի:

Ատաբաղարի Չավուշ Կէօլը, Սախառն ու Կէօքճէրէնը, Սապանճայի Պաշալըզլավուն, Իզմիտի Աճը սուն և Գանտրայի Սարը սուն՝ ուրիշ խել մը լճակներու և վտակներու հետ միահամուռ Հանրային Պարտքի Վարչութեան կողմէ 3 տարուան պայմանաժամով 5—600 ոսկիի վարձու կը տրուին աճուրդով:

Ատաբաղարի ընթացիկ դրամներն են՝ Օսմ. ոսկի՝ 108 զրշ. անգլ. ոսկի՝ 118 զրշ. գաղղ. ոսկի՝ 94 զշ. և քրիմից՝ 54 զրշ.: Սովորական կշիռներն են օխա և տրամ, խիլ քիւլօ և կրամ գործածելի են մինակ Հանրային Պարտուց պաշտօնատան մէջ: Մէթրական դրութիւնը տակաւին տարածուած չըլլալուն՝ գործածական չափերն են արշըն և էնտազէ:

Զարեհ Կէլճեան

Ատաբաղարէ կը զրուի նաեւ.—

Ատաբաղարի գլխաւոր ճարտարութիւններէն մին է կարասիի շինութիւնը: Հոն ամէն տեսակ կարասի, մասնաւորաբար կաղնիէ և երկու գոյնով յարդէ աթոռներ կը պատրաստուին: Ասոնցմէ զատ կը շինեն, գերմանական օրինակներու վրայ, պիւֆէներ, դարաններ, սեղանատան կահեր, թէ՛ ձերմակ ներկուած կաղնիէ և թէ սեւ թմբիէ: Այս արտադրութիւնները բազդատարար աժան կը ծախուին եւ կ'սպառին Ատաբաղարի շրջակայ քաղաքներու, ինչպէս նաեւ Պոլսոյ մէջ: Այս կարասիները կը պատրաստեն առաջնորդները ընդհանրապէս ապսպրանքի վրայ:

Կարեւոր ճարտարութիւն մ'է նաեւ մետաքս մանելը, որ տակաւ կը շատնայ Ատաբաղարի մէջ: Դիտելի է որ առայժմ մանարաններու թուոյն շատնալուն համեմատութեամբ չի բազմապատկիր խողակին արտադրութիւնը, որով մանարանի տէրերը հարկադրուած են տարւոյն մէկ մասը միայն բանիլ: Այս աննպաստ պարագայէն զատ կայ ուրիշ ոչ նուազ աննպաստ պարագայ մը: Մանարան հիմնող ճարտարագործներ սովորաբար 4—5000 ոսկիով կ'սկսին գործի, որուն շարունակութեան համար ստիպուած են քիչ կամ շատ տոկոսով

դրամ հայթայթել, և այս դժուարին պայմաններուն մէջ շատեր կը հարկադրուին փակել իրենց գործարանը:

Տեղական ճարտարութեան տեսակէտով Ատաբազարի մէջ բաւական կարեւոր է պայտի, երկաթէ գամերու շինութիւնը, ուրիշ մեծաքանակ կ'սպառի, որովհետեւ ձիով, եղնով, գոմէշով լծուած կառքեր շարունակ կը յաճախեն Ատաբազար և կ'սպառեն մեծաքանակ պայտի գամ:

ԱՏԱԼԻԱ. [اطالي]. — Գոնիայի հինգ սաննաֆներէն մին է: Միւս սաննաֆներն են՝ Գոնիա, Նիյաէ, Պուրտուր և Սպարթա: Ատալիա՝ Միջերկրականի վրայ ծովեզերեայ դիրք ունի, 20,000 քառ. քիլոմէթր տարածութեամբ և 240,000 բնակչով: Այս սաննաֆը բաժնուած է հետեւեալ հինգ փաղաներուն. —

1. Ատալիա, ունի չորս նահիյէ՝ Սթանոս, Սէրէք, Միւլի, Գըզըլքաեա և 163 գիւղ:

2. Էլմալը, ունի երկու նահիյէ՝ Ֆէնիքէ, Էյաիրքարտէշ և 75 գիւղ:

3. Ալայեա, ունի երկու նահիյէ՝ Տուշէմպէ, Մէնօպարթ և 186 գիւղ:

4. Աքսէքի, ունի մէկ նահիյէ՝ Իսլրատի և 60 գիւղ:

5. Քասշ, ունի 65 գիւղ:

Ատալիայի սաննաֆը աշխարհագրական նպաստաւոր դիրք մը ունի և այս պատճառաւ երկրագործութիւն և վաճառականութիւն կրնան հոն ա՛լ աւելի զարգանալ: Այս սաննաֆը ունի հինգ գետեր, որոնք Միջերկրական ծովը կը թափին. — Մանավկարթ, Քէօբրիւ, Ագսու, Պողազ չայ, Տուտէն, նաեւ քանի մը նուազ կարեւորութիւն ունեցող գետակներ՝ Ֆէնէքա չայ, Քասապա չայ, Տէմիր տէրէ, Քարա չայ, Էշէմ չայ, Այս գետերէն ու գետակներէն տարին 2—3000 ոսկիի ձուկ կ'որսացուի:

Ատալիայի լեռներն են. — Պէյտազ, Վէզիրտազ, Թահ-թալարտազ: Այս վերջինը ծովին երեսէն 2000 մէթր բարձր է: Ատալիայի լեռներուն մէջ քրօմի և մանկանէղի հանքեր կան, զորս շահագործելու չեն ձեռնարկած:

Այս սաննաֆին մէջ մեծատարած անտառներ կան, ուր փխաւորաբար կաղնիի, շոճիի, եղեւինի ծառեր կը

գտնուին, Այս անտառները երբեմն կը յաճախեն թանկագին մորթ ունեցող վայրի կենդանիներ, ինչպէս աղուէս, արջ, այծեամբ, առիւծ ևն. ևն.:

Երկրագործութիւնը բաւական զարգացած է: Գլխաւոր արտադրութիւններն են արմտիք, միրգ և չուշմայ: Այս սանձագին մէջ երկրագործութիւնը կրնայ շատ աւելի մեծ թուով բերք արտադրել եթէ գործաւորի նուազութիւն չըլլայ: Ատալիոյ մէջ կարեւոր թուով ոչխար, այծ, էջ, ջորի, ուղտ և եղ կը բուծանեն: Մեծաքանակ ոչխար կ'արտածուի Եգիպտոս, և այծ ու եղ՝ Արշիպեղազոսի կղզիները:

Ճարտարագործութեան մէջ կարեւոր դեր մը չի գրաւեր Գոնիայի այս սանձագին: Գլխաւոր ճարտարութիւններն են բամբակէ հիւսուածոներ, ալանա, Տիւմիք և աֆգ գործել, տեղական պէտքերուն յատուկ երկրագործական գործիքներ, պղնձէ անոթներ և խեցեղէն իրեր պատրաստել: Ունի նաև քանի մը խաղախորդարան, ալքոլի դտարան, ջրաղացներ և մեքենաշարժ սղոցարաններ:

Այս սանձագին կ'արտածէ տարին 100,000 ոսկիի վաճառք և կը ներածէ 50,000 ոսկիի:

Արտածելի նիւթերն են՝ արմտիք, ալիւր, արջառ, շինութեան վայտ, չուշմայ, բուրդ, մորթ, խողկաղին, մատուտակ, իսկ ներածելի նիւթերն են՝ մանիֆաթուրա, խահուէ, շաքար, քարիւղ, աղ, ասիակեղէն իրեր ևն.: Ատալիա ունի հետեւեալ չորս նաւահանգիստները. — Ատրասան, Ալօվա, Քաքավա և Ատալիա: Ասոնց մէջ գլխաւորն ու կարեւորը վերջինն է ուր 1906ին 59,350 թօնո տարողութեամբ 117 չոգենաւ և 875 տոնաքանակու հանդիպած էին:

ԱՏԱՆԱ [اتان]. — Թուրքիոյ ասիական նահանգներուն կարեւորներէն մին է: Ունի 40,000 քառ. քիլոմէթր, իրը 52,432,000 տոննայ տարածութիւն և 500,000 բնակիչ: Սահմանն է հարաւէն Միջերկրական ծով, հիւսիսէն Գոնիայի, Սվազի և խիտ փոքր չափով մը Էնկիլըրի նահանգները, արեւելքէն Հալէպի և արեւմուտքէն Գոնիայի նահանգները:

Ատանայի նահանգը բաժնուած է հետեւեալ չորս սանձագիններուն՝ որոնք ունին 19 քաղա, 23 նահիյէ և 1623 գիւղ:

[Կը շարունակուի]

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

×

Խոզկաղինի Հրապարակը

Ձանագգալէի, Միտիլլիի և Այվալըքի մէջ խոզկաղինի վրայ գործառնութիւն կ'ըլլայ, բայց բո՛ւն կեդրոնը և ուրիշ բազմաթիւ տեղերու արտադրութեան հրապարակը Իզմիր է: Խոզկաղինը Իզմիրի մէջ կը ծախուի յօդրաով (42,88 քիլօ) և Օսմ. ոսկին 125 դրուշի հաշուով: Վաճառքին քանի՛ յօդրա ըլլալը գտնելու համար, քանակութիւնը 7օվ կը բազմապատկեն և 3օվ կը բաժնեն: Խոզկաղինի վրայ disponible գործ չըլլար, սովորաբար à livrer կը ծախուի cif պայմանով: Fob և en consignment պայմանները հազուադէպ են: Եթէ վաճառքը fob ծախուի, վաճառողին կողմէ հետեւեալ ծախքերը տեղի կ'ունենան. —

Փոխադրութեան եւ ռեռնակիրի հաւնար. — Վաճառատունէն մինչեւ մալուրնա 70 փարա իւրաքանչիւր կենդիւնարին:

Պարկի հաւնար. — Եթէ վաճառքը պարկով ծախուած է (սովորաբար Ռուսիա և Աւստրիա պարկով կը գնեն) 3¹/₄—4 դրուշ կը վճարուի իւրաքանչիւր պարկի համար, որ 60—65 օխտ խոզկաղին կ'առնէ, իսկ եթէ en vrac (սեօվնէ) ծախուած է (Անգղիա գրէթէ միշտ en vrac պայմանաւ կը գնէ), վաճառքը մինչեւ չոգենաւին ամպարը փոխադրելու համար, 10 փարա վարձքով պարկ կը հալթայթեն: Ռեքիւզէն սովորաբար կը գնեն հին՝ բայց ամուր պարկերու մէջ որոնք կ'արժեն 2—2¹/₂ դրուշ:

Մալուրնայի վարձք. — Մեծ պարկով (խաւար) փոխադրուած վաճառքին համար կենդինարին 10 փարա (1 մէթալիկ), իսկ փոքր պարկով փոխադրուած վաճառքին համար 20 փարա կը վճարուի:

Մախառուրք եւ ֆարափ. — Իզմիրէ օտար երկիրներ արտածուած խոզկաղինները 100 քիլօյին մէճիտը 20 դրշ.էն 80 սանդիւմ և ծովեղերեայ վայրերէ Իզմիր եկած և հոն քամաք հանուելէ ետք, կրկին Եւրոպա արտածուած վա-

ճառքներուն համար 91 սանդիւմ ծախք կ'ըլլայ: Ռեֆիւզի տեսակի կենդինարին 6 փարա և միւս տեսակներուն 10 փարա քարափի համար կը վճարուի: Այս հաշուով 72 սանդիւմ (քամպիոյի հաշուով) ծախք կ'երթայ իւրաքանչիւր կենդինարին:

Առեւտուրի Կեանք

Գ Ա Ւ Ա Ռ Ն Ե Ր Ո Ւ Մ Է Չ

×

ԱՐՈՒՆԵՍԱԿԱՆ, ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԷՐՄԵՆԻ ՄԷՅ

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱՑՈՅՑԵՐ

Մերսինի ծանօթ վաճառականներէն Պետրոս Էֆ. Ուֆաշեան կը գրէ սեզ. —

Բիւրակնի էջերուն մէջ կ'ուզենք արձագանդը ըլլալ նորօրինակ և շահաւէտ դիւտի մը՝ որու երեւումը յոյժ թանկագին և զնահատելի է ընդհանրապէս բամբակի հաստատութեանց համար:— Ի հնուց անտի ճախարակածեւ պղտիկ դարձդարձիկ գործիքներով կը կատարուէր բամբակի կուտի զտումը (Egrénage), ինչ որ իր նախնական ձեւին տակ կը հայթայթէր աղքատին օրապահիկը: Ժամանակի հոլովմամբ հնարուեցան բամբակի զտիչ մեքենաներ, որոնք ժամը 9—10 օխա բամբակ սկսան զտել: Ասիկայ մեծ առաւելութիւն մ'էր անշուշտ, որով Թուրքիոյ մէջ հաստատուեցան հարիւրաւոր գործարանք, իրենց մէջ պարունակելով բամբակի բաղմաթիւ մեքենաներ:

Եգիպտական ոստանին մէջ դեռ նոր կազմուած է «Արեւելքի Անգղ. բամբակի ընկերութիւն» անուն ընկերութիւն մը, որ 16 տարուան համար արտօնութիւն ստացած է յիշեալ նորահնար մեքենային համար բովանդակ Թուրքիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ և ուրիշ տեղերու մէջ սպառելու համար: Հին մեքենաներու հետ բազդատմամբ այնքան շահաւէտ է սոյն նոր մեքենան որ մարդ կը զարմանայ երբ տարբերութեանց վերահասու կ'ըլլայ: Հին մեքենան 10 օխա կը զտէ ժամուան մը մէջ, մինչդեռ նորը «60 օխա

կր զսէ ժամուան մը մեջ», ինչ որ անհաւատալի կերպով բարձր թիւ մը կ'երեւայ մեզ: Հին գործարանատէրեր եթէ պաթման գլուխ 60 փարա զտողէք առնեն, նոր մեքենան 20 փարայով պիտի կրնայ նոյն ծառայութիւնն ընել աւելի կանոնաւոր պայմաններու տակ: Առ այժմ ծրագրուած է հիմնարկութիւնը երկու գործարաններու՝ արտօնատիրոջ խիստ ձեռքով, մին յԱտանա և միւսը ի Հալէպ: Ուրիշ պղտիկ կեդրոններ եւս պիտի օգտուին այդ ձեռնարկէն: Արտօնատէրը մասնաւոր պայմանագրութեամբ մը շահակից պիտի մնայ բոլոր նորահաստատ գործարաններուն և այդ պայմանաւ պիտի վաճառէ իր մեքենան:

Խոստանալով ժամանակին իսկ պէտք եղած լրացուցիչ տեղեկութիւնները ծանօթացնել Բիւրակնի էջերուն մէջ, այժմէն կուգամ վստահացնել թէ իր բազմամեայ փորձառութեամբը ծանօթ մեքենագէտ գործարանատէր մը մասնաւոր պայմանագրութեամբ ստանձնած է այս շահաւէտ գործը, որ Օսմանեան բերրի երկրին համար մեծ ծառայութիւն մը ընելու կոչուած է:

* * Մաքսային վերատեսչութեան նոր մէկ կարգադրութեամբ, չրջաբերականաւ կը ծանուցուի Օսմանեան բովանդակ մաքսային կեդրոններու օրը օրին հետեւիլ ճշտապէս հաւաքելու համար ներածեալ և արտածեալ բոլոր ապրանցքանակը և որակը: Մաքսային պաշտօնէութիւնը մաքսային տետրակներուն մէջ գրուած ամէն տեսակ արտագրութիւն պիտի ընդօրինակէ ուրոյն թերթի մը վրայ, ցոյց տալով ապրանքի քանակը, որակը, քիւօն, առաքման վայրին անունը եթէ արտածելի ապրանք է, իսկ եթէ ներածում է, ո՞ր երկրին պատկանիլը, որով սոյն թուղթը պաշտօնապէս պիտի անցնի վիճակագրական ամսական պօսթրոյի մէջ և այսպէս ամէն մաքսային կեդրոն ամէն ամիս որոշապէս պիտի մատուցանէ ներածման և արտածման ամսական իր ամիսի տեղեկագիրը:

Վիճակագրութեան ընձեռած բազմադիմի օգուտները ակնյայտնի են: Երկրի մը ծոցէն արտածուած և արտասահմանէն ներածուած ալյուտեօսակ արտագրութեանց ճշգրիտ սահմանը ճանչնալ՝ տնտեսական տեսակէտով՝ մեծապէս շահեկան է: Երբ ասդին գործի մարդ մը, վաճառական մը, օրը օրին

իր կանոնաւոր տոմարներու շնորհիւ գիտէ իր ըրած այլա-
զան գնումներու և վաճառմանց տեսակները և քանակը, և
ի հարկին կրնայ աւելի լայնօրէն զբաղիլ այն ինչ շահեկան
ճիւղով, կամ լքանել միւս անշահ ճիւղը, կրնանք ուրեմն
դիւրաւ ըմբռնել թէ ո՞ր աստիճան կենսական հարց մ'է
ճշգրտապէս վերահասու ըլլալ երկրի մը բովանդակ հարըս-
տութեանց և օրը օրին աւելի զարգացման և յառաջացման
մղել զայն, աչքի առաջ ունենալով վիճակագրական ամփոփ
և որոշ աստիճանացոյցեր: Յօգուտ երկրի զարգացման եղած
սոյն գովելի որոշումը գոհունակութեամբ կ'արձանագրենք
ուրեմն:

Օրոշան Խնդիրը ԻԶՄԻՏԻ ՄԵՉ

Իգմիտի մեր թղթակիցը կը գրէ մեզ Օգոստ. 21 թուով.—
Իգմիտի և շրջակայից խոզակի բերքի շրջանը բաւական
գոհացուցիչ անցաւ: Գիներն ալ նպաստաւոր էին (այսօր
հոս կ'արժէ քիւլէն 145—165 դրշ.): Սակայն ցաւալի է որ
այն դասակարգը, որուն ապրուստը գրէթէ այս բերքին
կապուած է, փոխանակ հին պարտքերը մաքրելով նոր
պէտքերու հայթայթմանց ոկսելու, ստիպուած է դրամը պա-
հել, յառաջիկային տանը համար ալիւր չը կարենալ հայ-
թայթելու վախով: Մեր օրուան խնդիրն այս է գրէթէ:
Քաղաքիս մէջ երկու աղօրիքներ կան, մին չոգեշարժ, որ
կը պատկանի Եօրկի Ս. Բաթրիքիոս որդւոց, և կ'արտադրէ
200 պարկ ալիւր: Երկրորդը՝ քարիւղաշարժ մեքենայով,
կ'արտադրէ 90 պարկ: Քաղաքէս ոչ շատ հեռի, գէպի Պոլսոյ
գծին վրայ, ծովեզերեայ Տարըճա գիւղաքաղաքին մէջ, եւ-
րոպական ամենալերջին մէթոտով գործարան մ'ալ կայ, որ
կը պատկանի Միտիլլիցի վաճառականներէն Ա. Հաճի վա-
սիլ եղբ. և ընկ. և կ'արտադրէ օրական 350 պարկ, որու
մեծ մասը քաղաքիս մթերանոցը կ'ամբարուի: Այս օրական
640 պարկի արտադրութիւնը և դեռ Պոլսէն մեծաքանակ
բերուած պատրաստի ալիւրները չեն բաւեր խնդրանաց,
մանաւանդ վերջերս անշափ յարգի կը բռնուի ալիւրը որ
20 պարկի յանձնարարութեան մը դէմ երկու օր վերջ կը

տրուի միայն 5 պարկ: Գալով գիններուն, ամէն օր անպատ-
ճառ 2—3 ղշ. յաւելում կը կրեն և մէկ—երկու շաբաթուան
մէջ Բ. տեսակը 78էն հասած է 102 ղշ. Ի 75 քիլօնոց պար-
կը: Մէկ ճերմակ հացը, 240 տրամ, 40 փարա է: Այս խն-
դիրը Պոլսոյ ալիւրի վաճառականաց ուշադրութեան կը
յանձնեմ: Եթէ մալուսները լեցնելով իրենց հաշույն մեծա-
քանակ ծախել տան յ'Իզմլու, թէ՛ իրենք կ'օգտուին և թէ
օգտակար կ'ըլլան ո՛չ միայն քաղաքիս ժողովրդեան, այլ
նաեւ քիչ մ'ալ հեռիները, Ատաբաղարէ զատ, Տիւզճէի, Պո-
լուի, Պիլէճիկի, Կէյլէի և այլ քաղաքներու բնակչութեանց:

Այս առթիւ աւելորդ չեմ համարեր խնդրել որ այս
տարուան արմտեաց ընդհ. քանակի մասին ստոյգ աղբիւրէ
տեղեկութիւններ առնելով ծանօթացնէք հանրութեան⁽¹⁾:

(1) ԾԱՆ. ԽՄԲ. — Յօրենի համազգային արտադրութիւնը
նախագէտ 333,759,000 քուօրգր կ'ենթադրուէր: Այժմ, թէեւ
վերջնական որոշ թիւ մը չկայ, բայց 378,040,000 քուօրգր կը
հաշուուի: Ռուսմանիոյ Յօրենի արտադրութեան մասին շատ
աննպաստ լուրեր կուգան: Կ'ըսուի թէ այս տարի 15,000,000
էքթօրիքը պիտի արտադրէ: Անցեալ տարուան արտադրու-
թիւնն էր 40,437,000 էքթօրիտր: Ռուսիոյ մէջ ալ կը գան-
գատին ներքին գաւառներէ նուազ քանակով Յօրեն ժամա-
ներուն համար: — Նախընթաց երկու շաբաթուան մէջ, Պոլ-
սոյ հրապարակը ժամանեց 3045 թօնօ ցորեն և 26613 պարկ
ալիւր: Անցեալ տարի նոյն տտեն ներածուած էր 7146 թօ-
նօ ցորեն և 20,806 պարկ ալիւր: Անցեալ երկու շաբաթ-
ուան ներածուած ցորեններուն 2100 թօնօն Պրայիլայի և
945 թօնօն Անատօլուի արտադրութիւն էր: Իսկ ալիւրներէն
4100 պարկը Օտեսայէ, 3107 Պրայիլայէ, 4405 Վառնայէ,
9232 Մարսիլիայէ և մնացեալը զանազան նաւահանգիստ-
ներէ ժամանած էին: — Պոլսոյ հրապարակին վրայ ցորենին
Անատօլուի կախող տեսակները, ինչպէս նաեւ տեղական,
Վառնայի և Պրայիլայի քրմա ալիւրին գիները բար-
ձրացան հետեւեալ կերպով. — Էֆսոս ցորենը օխային $\frac{1}{2}$
փարա, Ա. տեսակը $1\frac{1}{2}$ փարա, Բ. տեսակը $1-1\frac{1}{2}$ փարա,
 $3\frac{3}{4}$ խառնուրդով տեսակը $1\frac{1}{2}$ —2 փարա վրայ դրին:
Ալիւրներէն տեղական քրմաներուն Ա.ը պարկին 5 ղշ.,
Բ.ը 3 ղշ., Վառնային թիւ 2ը 3 ղշ., քրման 4—5 ղշ.,
Պրայիլայինը 3—5 ղշ. վրայ դրին, և կ'արժեն վերը նշա-
նակուած կարգաւ 45/46, 43 $\frac{1}{2}$ /44 $\frac{1}{2}$, 42/43, 41/41 $\frac{1}{2}$ փարա
օխան, 93/95, 82/84, 94, 90/92, 93/100 ղշ. պարկը:

Գորգի Հրապարակը

Գորգի հրապարակը, վերջացող ամսուան մէջ, համեմատաբար հաստատ չըջան մը բոլորելէ վերջ, ինչպէս կը գուշակուէր, Սեպտեմբերի սկիզբը (Ն. Տ.) նոր ոգեւորութիւն մը ստացաւ թէ՛ Ամերիկեան հրապարակներէն եկած խնդրանքներու և թէ՛ Եւրոպացի քանի մը գնորդներու ներկայութեան պատճառաւ։ Պարսկական գրէթէ ամէն տեսակներուն վրայ կարեւոր գործեր եղան մաքսատան մթերանոցներուն մէջ։ Ընտիր և շնորհքով ապրանքներու համար գնորդը չէ որ կը պակսի։ Տեսակի պակասութիւնն զգալի է։ Գնորդները իրենց գտածով կը գոհանան, քանի որ յաւաքիկայ ձմրան առթիւ գործի եղանակը բացուած է։

Փնտռուած տեսակներն են գլխաւորաբար Քլիման, խալի և սէճճատէ, Խօրասան, Կէօրէվան և Մուշգապատ, մանաւանդ վերջին երկուքը, որոնց վրայ շաբթուս կարեւոր գործեր եղան։ Մուշգապատ 4—500 կտոր ծախուեցաւ 17½ էն 22 ֆր.ի և Կէօրէվան 250—300 կտոր 28—32—45 ֆր.ի, տեսակին համեմատ։

Թէպէրիզէ առնուած լուրերու նայելով, գլխերն հոն աւելի հաստատուն են։ Այս պատճառաւ է որ քանի մը բնիկ տուններ, որք պարսկական նոյն շահաստանին մէջ ներկայացուցիչ ունին, շաբթուս տեղւոյս հրապարակէն ալ սկսան գնումներ ընել, ինչ որ կը հաստատէ թէ հոս գլխերն աւելի մատչելի կը գտնեն։ Մեծաքանակ Մուսուլ և Քէնարէ ծախուեցաւ։

Կովկասեան տեսակներու վրայ եւս խնդրանքը մեծ է։ Գարակէօզեան Տունը գնեց մեծաքանակ Շիրվան, Կէնճէ, Գարատաղ, Աֆղան, Պելուճ, Խիվա ևն.։

Պարսկական հին խալիներու այն խոշոր քառօթին, որուն վրայ խօսած էինք նախորդով, մաս առ մաս ծախուեցաւ գրէթէ ամբողջովին, այլազան գնորդներու և հրապարակներու համար, քանի որ ապրանքին տէրը իր ճարպիկ միջնորդին խորհուրդով, ապրանքը դատաւորած և յարմար լօտերու վերածած էր։

Իզմիրէ առնուած լուրերու նայելով, Ուշագի, Կէօրտէսի և Տէմիրճիի տեսակներուն վրայ ընթացիկ գործեր կ'ըլլան։

Մեհաղի Հրապարակը

Երկաթի վրայ կարեւոր վաճառում մը չեղաւ : Հրապարակը կայուն է :

Պողպատ . — Աննշան վաճառումներ միայն եղան :

Անագ . — Ծախսուեցաւ 20 տակառ :

Թիթեղ . — Կարեւոր վաճառում մը չեղաւ :

Պղինձ . — Բիւջ շատ գործ եղաւ :

Զինկո . — Աննշան վաճառումներ :

Անաւասիկ մեհաղի գիները , 1 . Օսմ . 100Էճ . —

Երկաթ ձող պելժ .	Կենդինարը	50	72 .
» շուեհասկան	»	76—77	»
» » գամի համար	»	66—67	»
Բուդրէլ	»	41—42	»
Երկաթ շրջանակ	»	52—53	»
Սաճ 1/4	»	60	»
Սաճ 5/10	»	66	»
Սաճ 11/14	»	72	»
Երկաթ T (Ժիրտէրս)	»	55	»
Գամ Ն . 15/21 , 30 քիւօնոց տակառը		44	»
Պողպատ , 50 քիւօնոց սնտուկը		92	»
Անագ , Կենդինարը		1260	»
Թիթեղ , 2 սնտուկը		194	»
Կապար , օխան		3 ³ / ₄	»
Պղինձ »		16 ¹ / ₂	»
Թի , ծրարով		25	»
Զինկո , օխան		4 ⁷ / ₈	»

Ինչո՞ւ կը բարձրանայ

ԶԵՂԶԻ ՍԱԿԸ

Զեղչի սակը անցեալ տարուան ամբողջ շրջանին տագնապ պատճառեց Եւրոպայի գրամական և առևտր . հրապարակներուն : Այս և նախորդ ամիսներու մէջ կրկին երեւան ելան տոկոսի բարձրացման և անոր յարակից վտիսերը : Ուստի կ'արժէ որ անդրադառնանք անոր պատճառներուն եւ հետեւանքներուն վրայ : Այժմ ոսկիի տարապայման խնդրանք կայ , մանաւանդ այս պահուս , և տոկոսի սակը բարձրացած պատճառներով կը բարձրանայ : Այժմու բարձրացման պատճառը հունձքերու նուազութիւնն է : Երբ հունձքը , նուազ ըլլայ , երկիր մը կը հարկադրուի օտար երկրէ գնել , ու այդ երկրին պարտական ըլլալ : Վճարումները լոկ առևտր . թուղթերով չեն ըլլար , շատ անգամ ոսկի պէտք է , որ կը հայ-

Թայթուի բարձր տոկոս վճարելով: Յայտնի է որ սակին որոշ տեղ մը չունի, անմիջապէս կը հոսի հոն ուր աւելի տոկոս կը վճարուի, և այսպէս անի կրկնէր որ պարտական էր, սակի արտածելով կ'ըլլայ պահանջատէր: Տոկոսի սակի բարձրացումը առեւտրական թուղթերուն արժէքը կը նուազցնէ, ու այս պատճառաւ վաճառականներ ու սեղանաւորներ, փոխանակ իրենց թուղթերէն վնասելու, արժեթուղթեր հրապարակը կը համեն ու կը ծախեն: Հետեւաբար, ինչպէս կը տեսնուի, տոկոսի սակին բարձրացման անմիջապէս կը յաջորդէ առեւտրական թուղթերու արժէքի նուազումը և սակարաններու մէջ արժեթուղթերու մեծաքանակ վաճառումը, որոնք եթէ չափաւոր աստիճանով մը չըլլան, անմիջապէս դրամական տագնապ մը յառաջ կը բերեն:

Գաղթաբերի Հրապարակը

Շախար. — Ծախուեցաւ 8880 պարկ աւտորիական և 3150 պարկ ռուսական: Առաջինին կենդինարը կ'արժէ, Պոլսոյ մէջ, 96 զրուշ և դրանգիդով 83 զրուշ, Լ. Օսմ. 100 զրուշէն:

Խահուռ. — 1250 պարկ: Գիներն են

Ռիօ	Պոլսոյ մէջ,	100 օխան	520—600 զրշ.
Ռիօ	դրանգիդ	»	475—550 »
Վէրրա,	Պոլսոյ մէջ	»	600—700 »
Վէրրա	դրանգիդ	»	550—650 »

Բրիսն. — 1800 պարկ Ռանկուն, 800 պարկ եգիպտական և 200 պարկ ռիզօն: Ռանկունին պարկը կ'արժէ Պոլսոյ մէջ 132 զրշ. և դրանգիդով 113 զրշ.: Ճարտնականին գինն է 150—170 և եգիպտականին խազեվին կ'արժէ 84—87 զրուշ. Ռիզօնին Ա. տեսակին պարկը 44, դրանգիդով 40 ֆր. է: Ճենովայի բրինձին պարկը կ'արժէ, դրանգիդ, 38¹/₂ ֆրանք:

Իւդ. — Ծախուեցաւ 200 տակառ Այվալըքի, Էտրէսիտի և Միտիլլիի ապրանք: Էտրէսիտի տեսակին գինն է 5³/₄ զր. քիլօն, մէծիտիէ 21 էն: Միտիլլիի տեսակը կ'արժէ 4³/₄ և Այվալըքինը 5 զրուշ:

Օճառ. — 600 պարկ Այվալըքի և Միտիլլիի ապրանք: Առաջինին քիլօն կ'արժէ 3 զր. և Բ.ը 110—115 փր., Լ. Օսմ. 109էն:

Մոս. — Ծախուեցաւ 1200 սնտուկ պելժիական և 1800 սնտուկ Ֆուռնիէ: Այս վերջինին հփադրա տեսակին 11 քիլօնոց սնտուկը կ'արժէ 68 զր., պելժիականին 10 քիլօնոց սնտուկը 52, 7¹/₂ նոցը 39¹/₂, 8 նոցը 42 և 3¹/₂ նոցը 18¹/₂ զր.:

Արտածութիւն

Աժիօն. — Այս շարթու ալ բնաւ վաճառում չեղաւ :
Հրապարակը կայուն է : Անցեալ տարուան 2062 կողովին
տեղ այս տարի մինչեւ հիմակ եկած է 231 կողով :

Թիֆթիկ. — Ծախուեցաւ 1043 հակ : Գնողներն են Տեարք
Արսէն եւ Ընկ. 116 հակ Գոնիաւ ևն. 16.35—21

Կիւղպեակեան եւ Ընկ. 447 հակ Ազէհիւր ևն. 18.10—20.20
Գասապեան Եղբ. 207 Սիվրիհիտար ևն. 15—18.30

Ա. Գասապեան 63 հակ Եօզղատ 19

Բ. Մահճուպեան 120 հակ Գոնիաւ 17.10

Բարազօղլու Որդիք 90 հակ Սիվրիհիտար 11.25—19.30

Եաթաղի. — Շոգենաւ յանձնելէ 7.25 զըշ.ի ծախող
կայ, բայց գնորդ կը պակսի : Հրապարակը թոյլ է :

Գարի. — Ծախուեցաւ 8000 քիլէ : Մէրսինի տեսակին
քէլէն կ'արժէ 15.50—15.75 զըշ. :

Եղիպսացորեն. — 2000 պարկ : Իզմիտի տեսակին օ-
խան կ'արժէ 30 և Պանարմայինը 31 փր. արտածութ. համար

Վարսակ. — 1500 քիլէ : Իզմիտի նոր բերքը կ'արժէ
28—29 և Մէրսինի նոր բերքը 31 փր. օխան :

Թոչնակեր. — 350 պարկ : Ռօտօսդոյի տեսակը կ'արժէ
44, Բումէլիինը 43½ և Կէլիպօլուինը 43 փր. օխան :

Շուշմայ. — 1500 պարկ : Մէրսինի տեսակը, Պարսոյ
համար, կ'արժէ 118—120 փր. և նոր բերքը 112—113 փր.

Լուրիա. — Վաճառում չեղաւ :

Սիսեռ. — Նոյնպէս :

Բիթրե. — Տեարք Համմէր և Հիրձէլ գնեցին Քէլիշեան
էֆ.է 4 պարկ 13½էն, Տեարք Վիտման և Ընկ. գնեցին
Պաշպաղիրիկան էֆ.է 6 պարկ 17½էն, Տեարք Համմէր եւ
Հիրձէլ գնեցին Տ. Իսպիլէրեան էֆ. է 7 պարկ 13½էն,
Տեարք Վիտման և Ընկ. գնեցին Քէլիշեան էֆ.է 13 պարկ
21½էն և Տեարք Ս. Տիւրիզեան Որդիներէն 4 պարկ 13 զըշ.էն :

Ճեհրի. — Ծախուեցաւ 3000 օխան նոր բերքէն ֆօԲ Իս-
կէնտէրուէն, օխան 6 զըշ.էն :

Սալիպ. — Վաճառում չկայ :

Մազր. — Նոյնպէս :

Կադիւն. — Սթօք չկայ : Գինները անուանական են :

Մոթ. — Հրապարակը հաստատ է : Կովու չոր մորթ
9—9½ զըշ. օխան, ոչխարի չոր մորթ աղած 8½—9 օխան,
ոչխարի մորթ տախական 10—10½ օխան, ոչխարի տեղա-
կան թարմ մորթ 28—30 զըշ.ը, գառնուկի մորթ 25—26
զըշ.ը, այծի մորթ չոր 32—34 զըշ.ը :

Կ. Պոլիս, 22 Օգոստ.

ԽՈՐԻՆ ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՈՒԹԵԱՄԲ կը ծանուցանենք որ ՎԵ-
ՀԱՓԱՌ ԿԱՅՍՐԸ բարեհաճեցաւ Բիւրակնի խմբագիրներէն
Սիմօն Չէօմէքճեանի պատասխանատուութեան ներքեւ [Միւ-
սիւրը չկաւ] արտօնել հրատարակութիւնը Փռնջ լրագրին
որ իբր հինգ ամսէ ի վեր դադարած էր հրատարակուելէ,
հիմնադիր-արտօնատիրոջ՝ Համբարձում էֆ. Ալաճաճեանի
մահուան հետեւանօք: Փռնջի խմբագրական և վարչական
հոգը ստանձնած է Ալաճաճեան ընտանիքին կողմէ, — որուն
փոխանցուած է ըստ օրինի թերթին արտօնութիւնը —, հան-
գուցեալ Համբարձում էֆ.ի երեց որդին՝ Տիար Սիմօն Հ.
Ալաճաճեան, որ արդէն երեք տարիէ ի վեր կ'օժանդակէր
իր հօրը, թերթին խմբագրական և վարչական գործերուն
մէջ: Յաջողութիւն կը մաղթենք մեր պաշտօնակցին:

ՎԵՀ. ԿԱՅՍՐԸ, գնահատելով Պատրիարքարանի Ա.
Գործակատար Վսեմ. Արիս էֆ. Ֆէսճեանի բարւոք ծառա-
յութիւնները, բարեհաճեցաւ իւրայի Ա. Ատրիճան և Գ.
Կարգի Օսմանիէ պատուանշան շնորհել անոր: Կը խնդակ-
ցինք Վսեմ. Արիս էֆ.ի՝ Կայսերական այս բարձր շնորհաց
արժանանալուն առթիւ:

×

ԱՆՍՏՈՂՈՒԻ ԳՈՐԳԵՐՈՒ

Հրապարակը

17—24 Օգոստոսին ծախուեցան			
70	հատ մետաքս գորգ	45—125	Փր.
300	» զանազան տեսակ ճէճիւմ	7—11 ¹ / ₂	»
50	» հին գորգ	100—140	»
70	» բարձ	10	»

Ա.Քիօնի Հրապարակը

Ա.Քիօնի գործով զբաղող կարեւոր վաճառատունէ մը կը
հազարդուի մեզ որ Օգոստ. 24ին ծախուած է միայն 2 մետուկ
Հէրէքի աֆիօն, զոր գնած է Ն. Վարդերեան էֆ. 280 ղշի:

Մինչեւ այս թուականը եկած է 256 մետուկ,

մինչ անցեալ տարի 2065 մետուկ եկած էր

Մինչեւ այս թուականը սրօք՝ 213 մետուկ,

մինչ անցեալ տարի 915 մետուկ էր:

ՀՐԴԵՀԻ ԱճՂ. ապահովագրական ընկերութիւն մը գա-
ւառային գործակալներ կը փնտէ լաւագոյն «Ռեֆեռանսանե-
րով»: Դիմել Առեւտրական եւ Գրեմական Գրասենեկին, Պոլս,
Մեհմէտ Փաշա խան քիւ 12:

Արտօնատէր Հ. Ս. Խ. Իթիքիճեան — Տպագր. ԶԱՐԵՀ Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՂԶԿԱՆՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

ԳԻՇՆԵՐԹԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿԵԱՅ

Կ. Պոլիս Գասը-գիւղ Մէօնիւրսար հաստէսի.

Շրդ Տարեշրջան

— 1880 —

Մասնագէտ ուսուցիչներու և ուսուցչուհիներու ձեռամբ, սոցմային ուսումներէ և գիտական անհրաժեշտ ծանօթութիւններէ զատ, հիմնական կերպով կ'աւանդուին Հայերէն, Օսմաներէն, Ֆրանսերէն, Ա. գղիերէն և Գերմաներէն լեզուները՝ հանդերձ խօսելաժարութեամբ (բոսթիֆ), ինչպէս նաեւ Գծադրութիւն, Տնարարութիւն, Կար ու Ձեռքենայով, ձայնական և գործիական երաժշտութիւն, մասնաւորապէս Դաշնակ և Զութակ, Գիշերօթիկները կը վայելեն կատարեալ սնունդ և ընտանեկան անթերի խնամք, առողջապահիկ պայմաններու մէջ — Բանակցութեան համար զիմե ի վարժարան առ Տեսուչն կամ առ Տեսչուհին, Մանրամասն տեղեկութիւն կարելի է ստանալ նաեւ. Գշ. Եշ. Շր. օրերը ժամը 5էն 9 զիմե ի Գրատուն «ԳԱ՝ՈՒՆ», Մեծ Նոր խան, վերի յարկ, թիւ 55:

Աշակերտութեան վերամուտը տեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 3, Բշ. օր:

15—1

Հիմնադիր-Տեսուչ
Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ՃԱԳԱՐ ՄԱՔԻՆԱՍԸ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ԻԶԱՀԱԹԸ ԼԱԶԸՄԷ

×

Մալիւմ ալինիզ տիր քի՝ հազար թապիր օլունան մաքինալար, թէզկեահատա տօքունան գումաշըն նադգաշընը իլէր խուսուսի տէլինմիշ մուգավար մարիֆէթի իլէ, Պուհալտէ, հէր պիր տքիլ իջիւն պիր թէք մուգավար լազըմ կէլտ կի կիպի՝ էկէր 5—600 (է տահա գիյասէ) աթկուրդ պիր նադգաշ իլէմէք լազըմ կէլտ իտէ՝ օլ վազըթ 5—600 մուգավարա իքթիգա իաէր քի պունյարըն պիրպիրինէ պաղլամար չօգ զահմէթի վէ էրէյիճէ պիր վազըթ սիւրտի քաէն մատա երեքի տալի աղըրճա օլուր: Պու մինապիլթսիվիլիլիլին էօնիւնիւ ալմագ իջիւն, վէոտօյ նամ ֆրանսիզ պիր ալիմ ուսթա, եէնի ուսուլտէ պիր հազար մաքինասր իճատ իթմիշ տիր վէ մուքավա եէրինէ առէթա քնողըտ գուլլանըր:

(Տէվամի)

Ի Ի Ն Ի Օ Ն

Ապահովագրական Ընկերութիւն

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

Ի ԲԱՐԻՉ

1828

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

Ի ԲԱՐԻՉ

1828

ԵՐԱՇԽԱՆԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դրամագլուխ եւ Պահեալ	296	միլիոն ֆր.
1905ին գանձուած ապահովագին	39	»
Մինչեւ 1905ի վերջ հատուցուած վնասք	160	»

Ինչպէս այս քիւերէն կ'եւեւի, ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 296 Միլիոն Ֆր., որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻԻՆԻՕՆԻ ապահովագրելոց:

Արեւելիի համար մասնաւոր գեղջեալ սակագոյց, Նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐՄԱՆԱՆ քան ուրիշ ո՛ր եւ է ընկերութեան պայմաններ:

Ընկերութեան դրամասուցն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԲԱՆ

Թուրքիոյ եւ Արեւելիի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Տնօրէն

ՄԻՄՕՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ

Կենաց Ճիւղին պէս

ՄԻՀՐԱՆ ՏԵՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՍԹԱՄՊՈՒԼ, Սուլթան Համալ, Բաքերքը Օղլու բաւաժ

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր Բաղաւաղ մեջ

50—25

Տօֆ. Խ. Փափագեան

Մ Ա Ս Ն Ա Գ Է Տ

Գաղղիական Ախսի եւ Ծննդամիգրական

Հ Ի Ի Ա Ն Գ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Յ

Վերջին կատարելութիւններով օժտուած մեր շարմանաւորան մէջ, միայն սեռական հիւանդութիւններ ունեցող հիւանդները, գիտութեան ամէնէն նոր մէթոտներու կիրառումով կը դարմանենք:

Հասցի. — Պաղչէ-Գարու. չաքարավաճառ Հաճի Պէ-

քիր էֆ.ի գիմաքը, սեղանաւորին վերի յարկը, Թիւ 19:

Առաջին այցելութիւնը ձեռք է:

10—9

THE SINGER

MANUFACTURING Cie.

Ս Ի Ն Կ Ե Ր

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

400t աւելի Պասույ վկայական
Շնադրամ

Սինկերի կարի մեքենաները, իրենց տոկոսնութեանը համար
աշխարհի ամէն կողմը տարածուած են:

ԲՈՒՐ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐԸ { Սինկերի մեքենայ միայն կը գործածեն
ԲՈՒՐ ԳԵՐՁԱԿՆԵՐԸ {
ԲՈՒՐ ԿՈՇԱԿԱՐՆԵՐԸ {

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ

THE SINGER

Սինկերի մեքենաները կը ծախուին. —

ԲՅՈՒՐԱ. { Շիտակ ճամբայ, Կալաթառայի դիմաց
» » Պօնթարշէի դիմաց, 343 կրկ.

ՂԱՍԱԹԻՍ. { Սինկեր խան, Թիւնէլին ետեւ
» » Թրամուէյի կայարանին դիմաց

ՊՈՒՐԱ { Սուլթան Համամ, Թիւ 2
» » Սուլթան Պայազիտ, Թրամուէյի կայարանին
դիմաց, Թիւ 13

ՍԿԻՐՏՍԵՐ. 2 արշը Պօյու, Թիւ 120

THE SINGER

Սինկերի կեդրոնատեղին կը գտնուի Բերա, Շիտակ ճամբայ
թիւ 343 կրկին, Տիւզ օդու Սարգիս պէյի տունը:

50—5

Ճէրփաւէի Շարգիյէ երբմի իւշ սէնէ-

տեթաւ նէշրօյրտան եւժմի կազէթա տըր: Միւնտէրիճաթը
խարիճիյէ, տախիլիէ, թիւճճարիյէ վէ սարրօ ֆիյլ ումու-
րնա միւթէալիզ մէղալաթը միւֆիտէ վէ էն եէնի հաժա-
տիսաթտան իսպարէթ տիր ճերիսէի Շարգիյէ հէր կէօնա-
մալիւմաթը միւֆիտէի հաժի օլաըզնտան օգոյսանլարը
թարաֆընտան հէր աւն թագաիր օլընմըշ տըր: Ապօնէ
պէտէյի. Թաշրա իշիւն սէնէլիք 150, 6 ալլըզը 80, Սթան-
պուլ իշիւն 140, 6 ալլըզը 70 շրուշ տըր:

Կազէթա իտարէսինէ ալիտ մէվատտ հազգընտա, սահիպ
վէ միւտիրի Յակուր էֆ. Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ իթմէք
լազըմ կէլիւր: Պապը Ալի ճատտէսի Նօ. 20:

ՀԱՒԱՔԱՄԾՈՅԻ ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՇՄՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ
— Եթէ վաճառել ուզուած հաւաքածոյի նամակադրոշմներ
ունիք, Գիմեցէք Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Աւստրիական նամա-
կատունին ետեւի կողմը և Գոմիսիօն Խանի կից՝ Տէմիր խան
թիւ 25, հաւաքածոյի նամակադրոշմի վաճառական Մար-
տիրոս էֆ. Արայճեանի, որ զիւրամատչելի գիներով կը
վաճառէ ամէն տեսակ հաւաքածոյի նամակադրոշմներ, Այս
գործողութիւնները կը կատարէ թղթակցութեամբ ալ, Պէտք
եղած ատեն Կ. Պոլսոյ յաճախորդներուն կ'այցելէ նամա-
կադրոշմներու գնման և վաճառման համար, եթէ կանխաւ
յաճախորդներ իրենց հասցէն և փափաքը յայտնեն 10 փա-
րանոց քարթ-բուրդալով մը: Առանց որ և է փոխարինութեան
նամակադրոշմներու գնահատում: Հասցէ՝ Մարտիրոս Արայ-
ճեան, Ղալաթիա, Տէմիր-խան թիւ 25 Կ. Պոլիս:

Դիտ. — Նամակ գրողներէն կը խնդրէ իրենց հասցէն
յստակօրէն գրել: 6—6

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ազգային, գրական եւ քաղա-
քական. — Բաժանորդագրութիւն տա-
րեկան Կ. Պոլսոյ համար 80 դր., գաւառներու համար 108
դր., և օտար երկիրներու համար 35 ֆր.: Զեռքէ վաճա-
ռում՝ տասը փառա: Հասցէ՝ Ղալաթիա, Բամանասօ փողոց:
ԱՐԵՒԵԼՔ հրապարակ կ'ելլէ ամէն օր, կէս օրին, խնամեալ
բովանդակութեամբ, բնութի յօդուածներով, թարմ լուրերով
ու նորագոյն տեղեկութիւններով:

ԱՐԵՒԵԼՔ, իր վերակազմուած խմբագրութեամբ եւ իր
կարող աշխատակիցներով, առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ
տեղական հայ մամուլին մէջ, օր աւուր տուելի՝ հրապարիչ
դասնալով՝ նորանոր բարեփոխումներու շնորհիւ զորս ներմու-
ծած է թերթին մէջ: Իր առաւելութիւններէն մէկն է ՊԱՏ-
ԿՆՐԱԶԱՐԻ ըլլալու հանգամանքը, որով իր ընթերցողներուն
կը ներկայացնէ պարբերաբար, Մանօթ Դէմքեր եւ երբեմն
ալ տեսարաններ: Ոչ նուազ կը գնահատուին իր մասնագի-
տական յօդուածները, եկեղեցական, կրօնական, տնտեսա-
կան-սեղանաւորական, երկրագործական, եւայլն, բաց ի
գրական, բանասիրական գրուածքներէ, օրուան տեսութիւն-
ներէ ու Զուարթ Նօթերէ, որոնք նիւթ երու ճոխ պէտպի-
սութիւն մը կը կազմեն:

ԲԻԲԻՐԱԿՆ

بور الكن

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ارمنیجه غزته

Մէհմէտ Փաշա Խան, Թիւ 12

در سعادت محمدپاشا خان نمره ۱۲

PURAGN

Revue Arménienne

Stamboul, Mehmed Pacha Han, N. 12

Appréciée par la Chambre
de Commerce de Consople

عثمانی تجارت اورطسی طرفندره
تقدیر اولمشدر

ՕՍՄ. ԱՌԵԻՏ. ՍԵՆԵԱԿԷՆ

ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ

Բ. ՇՐՋԱՆ

Թիւ 36

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ, ԿՈՒՂԱՆԵՐ

52 Թիւի բժնորդ. Պոլիս եւ Գաւառ 60 դր2.
 » » Արտասահման 13 Փր.
 52 Թիւի բաժնեգիրք եւ 2 դր2. ի ծախ-
 քը վճարողը կ'ստանան շէքէքէի գործարա-
 նէն զոյգ մը ընտիր բուրդէ գուլպայ եւ մե-
 տաքսէ Թաշկինակ մը .
 1 բժնորդ. գտնողին էքօ տը Բառի մը 10 դր2.
 երկու » » Առեւ. եւ Տնտ. Աշխ. 15 »
 երեք » » Մէճէլլէ 30 »

1 Ս Ե Պ Տ Ե Մ Բ Ե Ր 1907

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՅՊԱԳՐ. ԶԱՐԵՀ Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Ի Ի Ն Ի Օ Ն

Ապահովագրական Ընկերութիւն

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

Ի ԲԱՐԻՉ

1828

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

Ի ԲԱՐԻՉ

1828

ՎՐԱՇԵԱՆԻ ՊՈՐՈՒԹԵԱՆՑ

Դրամագլուխ եւ Պահեստ 296 միլիոն ֆր.
1905ին գանձուած ապահովագին 39
Մինչեւ 1905ի վերջ հատուցուած վնասք 160

Ինչպէս այս բիւրեւն կ'երեւի, ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի զուտարն է ՉՖՅ ՄԻԼԻՈՆ Ֆր., որ հսկայ նրաշխատորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՆԻՍՏԻՏԱՆԻ Ապահովագրելոց:

Արեւելի համար մասնաւոր գեղջեայ սակացոյց, նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ուրիշ ո՛ր եւ է ընկերութեան պայմանները:

Ընկերութեան դրամատուցն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԻԱՆ
Թուրքիոյ եւ Արեւելի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Տնօրէն

ՄԻՄՕՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ

Կենաց Ճիւղին պէս

ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԻԱՆ

ՍԲԱՍՊՈՒԼ, Սուլիան Համալ, Բաթըրճը Օղլու բասաժ

Գործակալութիւնն է Թուրքիոյ զիսաւոր բաղսփաց մէջ

50—26

Տօքթ. Խ. Փափագեան

Մ Ա Ս Ն Ա Գ Է Տ

Գաղղիական Ախտի եւ Ծննդամիզական

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Վերջին կատարելութիւններով օժտուած մեր զարմանա-տան մէջ, միայն սեռական հիւանդութիւններ ունեցող հիւանդները, գիտութեան ամէնէն նոր մէթոտներու կիրառումով կը դարմանենք:

Հասցէ. — Պաղչէ-Գարու. շաքարավաճառ, Հաճի Պէ-գիր էֆ.ի դիմացը, սեղանաւորին վերի յարկը, Թիւ 19, 10—10
Առաջին այցելութիւնը ձրի է:

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԵՆԱԿԱՆ

ՊՐԱՎԱՆԵՆԵՐԸ

ՊՈԼԻՍ, ՄԷՏՐԷՏ ՓԱՇՏ. ԽԱՆ, Ն. 12

— 30 —

1. — Գաւառացի վաճառականներուն կը հայթայթէ խորհամարի, գաղթարեւրքի, երկրագործական և տարազագործական մեքենաներու, աղօրինելու ամէն տեսակները:

2. — Կը հայթայթէ ամէն տեղեկութիւն Պոլսոյ հրապարակին վրայ ծախուած ապրանքներու գիններուն և տեսակներուն վերաբերեալ:

3. — Կ'ստանձնէ վաճառումը տեղական բերքերու, որոնց համար ավանսներ կը հայթայթէ:

4. — Դատական խնդիրներու այլ և այլ ճիւղերուն համար կը ներկայացնէ Պոլսոյ մէջ գտնուող ձեռնհաս փաստաբաններ և կ'ստանձնէ տեւտրական դատերու հետապնդումներ:

5. — Եթէ զրկուած ապրանքներու մասին անհամաձայնութիւն ծագի, կը հայթայթէ իրաւարարներ (expert):

6. — Օմանեան պարզեւտոր և առանց պարզեւտորութեան զեբրու թիւերը կ'ստուգէ, կտրօնները կը գանձէ, և այդ արժեթուղթերէն գնումներ կ'ընէ:

7. — Ապահովագրական ընկերութեանց պայմաններու մասին տեղեկութիւններ կը հաղորդէ:

8. — Պարկեշտ և գործունեայ անձերու համար հաշուակալի, գրագրի, վաճառորդի պաշտօններ կը հայթայթէ Պոլսոյ վաճառատանց մէջ:

9. — Կը գործադրէ դպրոցական դասագրքերու և մանկապարտէզի առարկաներու յանձնարարութիւն:

10. — Կը հրատարակէ դպրոցական դասագրքեր:

11. — Կը մատակարարէ դպրոցներու և վաճառատուններու համար տետրակ, պահարան, նամակագլուխ ևն.

12. — Կ'ընդունի Պոլսոյ ամէն լեզուէ օրաթերթերու և հանդէսներու բաժանորդագրութիւն և ծանուցում:

×

Յանձնարարութեանց փոխարէնը պէտք է ԿԱՆՈՒՆ չըլկել, իսկ առեւտրական գործոց վերաբերեալ տեղեկութիւններու պատասխանն ստանալու համար պէտք է չըլկել:

10 շրուշի փուլ, ծախուց համար:

ՀԱՍՅԷ

دو سعادته محمد اشا خانده نومرو ۱۲

ՍՊԱՌԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍԻ Ս. ՉԷՐՄԷՆԷՃՅԱՆ

Աւերբակ և Գրեյակ Գրասենեակ

ՊՈԼԻՍ, ՄԷՏՐԷՏ ՓԱՇՏ. ԽԱՆ, Ն. 12

ՎԻՃԱԲԱՆ ՊԻԹԻԻՆ

ԵՐԿՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ—ԳՈՐԳԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

(Շար.)

Հինգ — Վեց տարի առաջ տեղւոյս գորգի հրապարակին վրայ գորգագործութեան բոլորովին անհմուտ անձ մը երեւոյն եկաւ, որուն միակ բնաբանն էր մեցում և կասաղի մեցում: Այս բնաբանին շատ վնասակար ընթացք մը ըլլալը թէեւ քրտնաթոր ջանքերու և աշխատութիւններու յօդս ցնդելէն ետք հասկցուեցաւ, սակայն մեղք որ ատոնց վնասը մի միայն գորգագործ դառակարգը տուածց: Օսմ. գորգերը միշտ ծախուեցան, գործերու ընթացքը չկասեցաւ, խնդրանքը չպակսեցաւ: Վերջապէս՝ 3—4 տարիներէ ի վեր բուրգի գնոյն տարօրինակ կերպով բարձրանալէն, Ուլագիք մանաւանդ մեծ իրաւունքով գորգի գներուն վրայ ալ օրինաւոր յաւելում խնդրեցին, իրենց այս բանաւոր խնդիրը խճճանքի ենթարկուեցաւ ինչպէս հոն՝ այնպէս ալ այլուր: Եւ երբ ժամանակ եղաւ որ իզմիրի ծանօթ վաճառատունք զգացին թէ ի սէր իրենց մասնաւոր շահերու պաշտպանութեան պէտք էր համաձայնիլ, շթերացան ատոր մէջ և համաձայնեցան Չ տարի առաջ իրարմէ քեզկեան չառնելու: Այս համաձայնութեան հակահարուածը չուլացաւ կրելէ գորգագործ դասակարգը, Սպարթայի մէջ մանաւանդ, ուր աւուրչեքը շատ զեղչուեցաւ: Որովհետեւ՝ Ուսագէն վաճ. Կէօրտէսի, Տէմիրճիի, Սիմաւի, Քէօթահիոյ, Ագսարի, Գրըգաղաճի, Մանիսայի, Սպարթայի, Պուրտուրի, Ագչէհիւրի, Գոնիայի, Սիվրիհիսարի մէջ գործուած գորգերուն բոլորին ալ իլմէն Սայքս և ընկ. կողմէ կը վաճառուի, որոնց ստորնութեանը մասին անհամար գանգատներ կը տեղան լրագիրներու մէջ, յիշեալ համաձայնութիւնը ուղղուեցաւ սաստկութեամբ Ուսագի և իր մանաւանդէն դէմ, որ միակ մեցողն է Սայքսի մանաբանին:

[Կը շարունակուի]

Գ. ՀԱԼԷՊԵՍՆ
[Գորգագործ]